

TAMPEREEN YMPÄRISTÖTERVEYDEN VALVONTASUUNNITELMA 2015-2019

Päivitys vuodelle 2019

<u>TAMPEREEN YMPÄRISTÖTERVEYDEN VALVONTASUUNNITELMA 2015-2019</u>	1
<u>1. YHTEINEN OSA</u>	7
<u>1.1 Johdanto</u>	7
<u>1.2 Säädosperusta</u>	7
<u>1.3 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet</u>	7
<u>1.4 Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomainen / Tampereen ympäristöterveys</u>	9
<u>2. TAMPEREEN YMPÄRISTÖTERVEYSYKSIKKÖ</u>	9
<u>2.1 Toimialue</u>	9
<u>2.2 Valvonnan resurssit/voimavarat ja tehtävät</u>	9
<u>2.3 Koulutus</u>	11
<u>2.5 Laatujärjestelmä</u>	11
<u>2.6 Valvontakohderekisteri/ tietojärjestelmä</u>	11
<u>2.7 Viestintä</u>	12
<u>2.8 Valvonnan maksullisuus</u>	12
<u>2.9 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu</u>	13
<u>2.10 Suunnitelman toteutumisen arviointi</u>	13
<u>3. VALVONNAN TOIMIALAT</u>	14
<u>3.1 Yleistä</u>	14
3.1.1 Riskinarviointi	14
3.1.2 Delegoinnit	15
<u>3.2. Erityistilanteisiin varautuminen</u>	15
3.2.1 Toiminta erityistilanteissa	15
3.2.2 Epidemioiden selvittäminen	15
<u>4. ELINTARVIKEVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA 2015- 2019</u>	16
Päivitys vuosille 2016-2019	16
<u>4.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet</u>	16
4.1.1 Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU)	16
4.1.2 Elintarvikelainsäädännön tavoitteet	17
4.1.3 Laatujärjestelmä	17
4.1.4 Varautuminen erityistilanteisiin	17
4.1.5 Jäljitettävyys	18
<u>4.2 Alueellinen elintarvikevalvonta</u>	18

<u>4.3 Paikallisen elintarvikevalvonnan järjestäminen</u>	18
<u>4.3.1 Kunnan valvontasuunnitelma</u>	18
<u>4.3.2 Valvontakohteet</u>	18
<u>Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely</u>	19
<u>Valvontakohteiden hyväksyminen</u>	20
<u>Valvontakohteesta ilmoittaminen</u>	20
<u>Kontaktimateriaalialan toimipaikasta ilmoittaminen</u>	20
<u>Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen</u>	20
<u>4.3.3 Valvontakohderekisterit ja niihin merkittävät tiedot</u>	21
<u>Elintarvikehuoneistot ja laitokset</u>	21
<u>Elintarvikkeiden alkutuotantopaikat</u>	21
<u>Kontaktimateriaalialan toimijat</u>	21
<u>4.3.4 Omavalvonnan valvonta</u>	21
<u>4.3.4.1 Omavalvontatutkimukset</u>	22
<u>4.3.5 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus</u>	22
<u>4.3.5.1 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskiluokitus ja tarkastukseen käytettävä aika</u>	23
<u>4.3.5.2 Tarkastus</u>	23
<u>4.3.5.2.1 Oiva-järjestelmä</u>	24
<u>4.3.6 Suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2016-2019</u>	25
<u>4.3.7 Muu kuin suunnitelmallinen valvontatyö</u>	26
<u>4.3.8 Näytteenotto ja näytteen tutkiminen</u>	27
<u>4.3.8.1 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu</u>	27
<u>4.3.9 Elintarvikevalvonnan Projektit</u>	28
<u>4.3.10 Seurantaohjelmat</u>	28
<u>4.3.11 Valvontakirjanpito</u>	28
<u>4.3.12 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset</u>	28
<u>4.4 Elintarvikevalvonnan seuranta ja raportointi</u>	29
<u>4.4.1 Raportoinnin aikataulut</u>	30
<u>4.4.2 Elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruu</u>	30
<u>4.4.3 Elintarvikevalvonnan auditoinnit</u>	30
<u>4.4.4 Hankkeiden ja seurantaohjelmien raportointi</u>	31
<u>4.5 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot</u>	31
<u>4.5.1 Ruokamyrkytys-epidemioiden selvittäminen</u>	32
<u>4.6 Viestintä</u>	32
<u>5. TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2015 – 2019</u>	33
<u>5.1. Yleistä</u>	33
<u>5.2. Terveysuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet</u>	35
<u>5.3. Muut terveysuojelulain mukaiset tehtävät</u>	38
<u>5.4. Tarkastusten sisältö</u>	40
<u>5.5. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheys ja tarkastusmäärät</u>	40

<u>5.6. Tarkastuksiin käytettävä aika</u>	41
<u>5.7. Valvontakohteiden riskinarviointi ja sen vaikutus tarkastustiheyteen</u>	41
<u>5.8. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen</u>	42
<u>5.9. Käytettävät laboratoriot</u>	44
<u>5.10. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi</u>	44
<u>6. TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA</u>	45
<u>6.1 Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2015 – 2019</u>	45
<u>6.2 Tupakkalain valvontasuunnitelma 2016-2019</u>	45
6.2.1 Tupakkalain mukainen suunnitelmallinen valvonta ja painopisteet	46
6.2.2 Muut tupakkalain mukaiset tehtävät	46
Tupakkatuotteiden myyntilupahakemusten käsittely	46
Muu valvonta ja asiantuntijatehtävät	47
Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta	47
<u>6.3 Tarkastusten sisältö ja menetelmät</u>	47
Tupakan myyntipaikan tarkastus	48
Ravintolatupakoinnin valvonta	48
Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta	49
<u>6.4 Tarkastuksiin käytettävä aika</u>	49
<u>6.5 Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset ja tarkastustiheys</u>	49
<u>6.6 Valvontaprojektit</u>	49
<u>6.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi</u>	50
<u>7. ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA JA ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT 2015 – 2019</u>	50
<u>7.1 Perusteet ja tavoite</u>	50
7.1.1 Vaatimukset kunnan valvontasuunnitelmalle	51
7.1.2 Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma	51
<u>7.2 Voimavarat, vastualueet ja työnjako</u>	51
7.2.1 Eläinlääkäripalvelut	52
7.2.2 Päivystys	52
7.2.3 Henkilökunnan täydennyskoulutussuunnitelma ja hallintomenettelyjen tuntemuksen varmistaminen	53
7.2.4 Rekrytoidun henkilökunnan riittävän pätevyyden varmistaminen	54
7.2.5 Eläinlääkärin tehtäviksi säädetyt valvontatehtävät	54
7.2.6 Yksityinen palvelutarjonta	54
<u>7.3 Tietojärjestelmät</u>	54
7.3.1 Tietojärjestelmät ja eläinrekisterien käyttö	54
<u>7.4 Yhteistyö ja viestintä</u>	55
7.4.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	55

7.4.2 Erityistilanneviestintä	56
7.5 Maksut	56
7.6 Eläinten terveyden valvonta	56
7.6.1 Hankkeet	56
7.6.2 Eläintautivalmius	56
Välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito ja eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen eläintautiepidemian aiheuttamassa poikkeustilanteessa	57
Pieneläinpäivystys poikkeustilanteissa	57
7.6.3 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset	57
7.6.4 Zoonoosien valvonta	58
7.6.5 Terveysvalvontaohjelmat	58
Viranomaisten valvontamenettelyt ja resurssitarve terveystalvontaohjelmissa	58
7.6.6 Vesiviljelylaitosten terveystalvonta	58
7.6.7 Kyyhkyslakat	59
7.6.8 Muu tautiseuranta	59
7.6.9 Eläinten keinollinen lisääntyminen	59
7.6.10 Eläimistä saatavat sivutuotteet	59
Sivutuotealan laitosten rekisteröinti, hyväksyntä ja laitosten valvonta	59
Sivutuotteiden haataaminen	60
Käsittlemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat, Haaskanpito	60
7.7 Tuonti ja vienti	61
Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus	61
Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti	61
Sisämarkkinatuonti	61
Sisämarkkinavienti	62
Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	62
Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti, eli Ensisaapumisvalvonta	62
Eläinperäisten elintarvikkeiden vienti	63
7.8 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	63
Eläinsuojelutarkastukset	63
Eläinten lopetus	65
Teurastamot ja pienteurastamot	65
Tukivalvonta	65
7.9 Eläinlääkäripalveluiden toimeenpano	65
7.10 Suunnitelman arviointi ja toteutumisen valvonta	66
<i>Palautteen kerääminen, Valitusten käsittely ja Toiminnan parantaminen</i>	66
Vastuu- ja muut vakuutukset ja lausunnot Eläinlääkäriurahinkojen arviolautakunnalta	66

<u>7.11 Seuranta ja raportointi</u>	67
<u>VASU-raportointi</u>	67
<u>Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot</u>	67
<u>Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi</u>	67

LIITTEET

Taulukko 4.3.2 Elintarvikevalvonnan kohdetyyppikohtainen valvontasuunnitelma

Taulukko 4.3.9 Elintarvikevalvontaketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman toimenpiteet/ painopisteet, päivitys vuosille 2019 - 2020

Taulukko 5.5 Terveysturvallisuuslain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Taulukko 6.5 Tupakkalain ja lääkelain valvontasuunnitelma 2019

Taulukko 7.2. Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus

1. YHTEINEN OSA

1.1 Johdanto

Ihmisen terveyden edistäminen ja turvallisen elinympäristön varmistaminen on yhteiskunnan keskeinen tavoite. Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää perusterveydenhuoltoa, jossa riskit huomioiden valvotaan viime kädessä ihmisen terveyteen vaikuttavaa elinympäristöä.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu terveydensuojelu, elintarvikkeiden, tupakkalain ja lääkelain mukainen valvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut. Kuluttajaturvallisuuden valvonta siirtyi kunnilta Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (TUKES) vuonna 2016.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Tampereella Yhdyskuntalautakunnan alueellinen ympäristöterveydenhuollon jaosto hyväksyy ympäristöterveyden valvontasuunnitelman, joka toimitetaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon. Tämä suunnitelma on laadittu viisivuotiskaudeksi 2015 - 2019 ja sitä tarkistetaan tarvittaessa tai joka tapauksessa vähintään kolmen vuoden välein.

1.2 Säädösperusta

Elintarvikelaki (23/2006) 48 §

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) 10 §

~~Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) 22 §~~

Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 21 §

Terveydensuojelulaki (763/1994) 6 §

Tupakkalaki (549/2016) 84 §

Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006)

Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (78/2011)

1.3 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tarkoituksena on varmistaa korkealaatuinen ympäristöterveydenhuollon valvonta, mikä edellyttää, että valvonta on suunnitelmallista, sitä tehdään riittävin voimavaroin ja se on oikein kohdennettua, tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa.

Valvonnalla varmistetaan ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen toiminnanharjoittajia ja kuluttajia neuvomalla, ohjaamalla ja kouluttamalla, tekemällä

tarkastuksia, ottamalla näytteitä, antamalla lausuntoja ja varautumalla erityistilanteisiin. Valvontaviranomaisen on myös seurattava, että toimija poistaa epäkohdat. Tarvittaessa valvontaviranomainen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien korjaamiseksi.

Valvontaviranomaisen toimien tulee olla hyvän hallinnon mukaisesti suhteessa epäkohtiin eikä tuotteiden tai palveluiden tarjoamista tule rajoittaa enempää kuin on tarpeen. Toimijalle tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi hallintolaissa esitetyllä tavalla.

Valvontakeinot ja valvonnan kohdentaminen valitaan siten, että valvonta on mahdollisimman vaikuttavaa. Erityisesti suunnitelmallista valvontaa on kohdennettava riskiperusteisesti.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelmassa valvonnan vaikuttavuutta edistetään tällä ohjelmakaudella seuraavia tavoitteita toteuttamalla:

- valvonnan riskiperusteisuuden ja tehokkaan kohdentamisen varmistaminen
- arviointi- ja ohjauksikäyntien käyttöön ottaminen
- valvonnan maksullisuuden edistäminen
- tietojärjestelmien kehittäminen ja hyödyntäminen
- valvonnan näkyvyyden varmistaminen.

Keskusviranomaisilla voi olla toimialakohtaisia painopisteitä valvontaohjelmakauden eri vuosille. Nämä kuvataan toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

Valvontaa tulee suunnata riskiperusteisesti niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruuteen vaikuttavat esimerkiksi toiminnan tyyppi ja laajuus, vaaralle mahdollisesti altistuvien kuluttajien määrä sekä vaaran vakavuus ja toteutumisen todennäköisyys. Kohteiden valvontahistoria on olennainen osa riskiperusteista valvonnan kohdentamista. Pääsääntöisesti valvontaa on syytä painottaa niissä kohteissa, joissa puutteita on todettu ennenkin. Valvontaa voidaan harkita kevennettäväksi silloin, kun kohteen on todettu hoitavan velvoitteensa asianmukaisesti. Kuntien tulee omalla alueellaan arvioida riskejä kohdekohtaisesti ja kohdentaa valvontaa sen mukaan.

Valitustapauksiin liittyvä valvonta on tehtävä ensisijaisesti ja vasta tämän jälkeen suunnitelmallinen valvonta.

Valvonnalla tarkoitetaan tarkastustoiminnan lisäksi myös muita lainsäädännön noudattamiseen tähtäviä valvontaviranomaisen toimenpiteitä. Valvontaa tukeva toiminta voi myös korvata suunnitelmallista valvontaa.

Valvonnan tehokkaan kohdentamisen kannalta on tärkeä arvioida, miten valvontaa voidaan kehittää ja hyödyntää uusiakin toimintamuotoja.

Kunnan valvontasuunnitelma tehdään valvontatarpeen perusteella. Käytävissä olevat valvontaresurssit eivät vaikuta valvontatarpeeseen eivätkä sen mukaiseen tarkastustiheyteen.

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa on pyritty huomioimaan samojen kohteiden tarkastustiheyksien yhdenmukaisuus. Yhteistarkastuksiin käytetty aika on pienempi kuin niiden summa. Yhteistarkastuksissakin on perusteena oltava riskiperusteisuus.

1.4 Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomainen / Tampereen ympäristöterveys

Tampereella ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisena toimii Yhdyskuntalautakunnan alueellinen ympäristöterveydenhuollon jaosto. Valvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tai sopimuksen perusteella käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä.

2. TAMPEREEN YMPÄRISTÖTERVEYSYKSIKKÖ

2.1 Toimialue

Ympäristöterveydenhuollon toimialueena on 1.1.2015 alkaen Tampere, Orivesi, Juupajoki, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Akaa ja Urjala.

Ympäristöterveyden yleiset toimipisteet (3 kpl) sijaitsevat Tampereella, Kangasalla ja Valkeakoskella. Praktikkoeläinlääkäreiden vastaanotot (5 kpl) sijaitsevat Tampereen Lielahdessa, Orivedellä, Kangasalla, Valkeakoskella ja Urjalassa.

Tampereen ympäristöterveysyksikkö täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/ 2009) vaatimukset (vähintään 10 henkilötyövuotta, kaikki yth:n toimialat samassa yksikössä).

2.2 Valvonnan resurssit/voimavarat ja tehtävät

Tampereen ympäristöterveysyksikössä on yhteensä 50 virkaa/toimea. Yksikköä johtaa ympäristöterveyspäällikkö (ympäristö- ja elintarvikehygienian erikoiseläinlääkäri). Hänen lisäksi yksikössä työskentelee terveydensuojelun esimiehenä toimiva terveysinsinööri (DI), 2 hygieenikkoeläinlääkäreitä, kolme valvontaeläinlääkäreitä, yhdeksän praktikkoeläinlääkäreitä, 31 ympäristöinsinööriä/terveystarkastajaa ja kaksi toimistosihteeriä. Yksikössä on yksi terveystarkastajan virka täyttämättä. Lisäksi yksikössä on määräaikainen valvontaeläinlääkäri (0,67 htv) ja määräaikainen toimistovirkailija (0,42 htv). Suunnitelmat voimavarojen jakautumisesta on esitetty toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

Henkilöstön vuosilomien ja lyhyiden poissaolojen aikana tehtävät hoidetaan tiimin toimesta. Muiden pidempien poissaolojen ajaksi pyritään saamaan ulkopuoliset sijaiset.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan järjestettäväksi kuuluvat eläinlääkäripalvelut sekä suurten eläinten päivystys toteutetaan omana tuotantona.

Pieneläinten päivystysaikaiset eläinlääkäripalvelut on kilpailutettu 2018 ja sopimus Evidensia Eläinlääkäripalvelut Oy:n (Evidensia Nekala, Evidensia Toijala ja Evidensia Hattula) kanssa koskee vuosia 2019 - 2020 + 2 optiovuotta.

Valvontatiedot kirjataan sekä aiemmin käytössä olleeseen Facta-tietojärjestelmään että vuoden 2019 alussa käyttöön otettuun valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään. Facta -järjestelmää on ylläpidettävä edelleen VATI-järjestelmän rinnalla tietojen arkistona sekä asioiden/tapahtumien kirjaamisen, valvonnan suunnittelun, arkistoinnin, laskutuksen ja raportoinnin vuoksi, koska VATI:ssä näitä toimintoja vasta kehitetään. Lisäksi valvontaeläinlääkäreillä ei ole tällä hetkellä käytettävissä VATI:n kaltaista valtakunnallista tietojärjestelmää joten eläinsuojelu- ja eläintauti asioiden/tapahtumien kirjaukseen on välttämätön käyttää edelleen Facta-tietojärjestelmää. Kahden tietojärjestelmän käyttö ja muutokset tulevat viemään huomattavasti työaikaa lähivuosina, vuonna 2019 arviolta 4 htv. Valvonnan resursseja on välttämätön kohdentaa tietojärjestelmämuutoksiin sekä valitustapauksien ja muiden akuuttien asioiden käsittelyyn, mikä vähentää suunnitelmallisen valvonnan resursseja entisestään, vaikuttaen niin valvonnan toteumaan kuin tuloihin.

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueet on huomioitu mahdollisuuksien mukaan valvonnassa ja toiminnan priorisoinnissa.

Taulukko 2.2.1 Suunnitelma resurssien jakautumisesta valvottaville toimialoille

	Suunniteltu resurssi htv
Terveydensuojelun valvonta	13
Tupakkalain valvonta	2,2
Elintarvikevalvonta	17,4
Eläinlääkäripalvelut	8,4
Eläinsuojeluvalvonta	3,2
Eläintautivalvonta	0,5
Avustava henkilökunta	2,35
Ympäristöterveydenhuollon johtaminen	3
Yhteensä	50,05

2.3 Koulutus

Valvontatehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää alan kehityksen sekä lainsäädännön ja siihen liittyvien tulkintojen jatkuvaa seuraamista. Tämän johdosta henkilöstölle varataan mahdollisuus osallistua alan koulutustapahtumiin ja aluehallintoviraston työkokouksiin tarpeellisessa laajuudessa. Tavoitteena on, että jokainen viranhaltija osallistuu vähintään yhteen ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittäväseen ajankohtaisiin asioita käsittelevään koulutukseen tai työkokoukseen. Yksikössä järjestetään tarpeen mukaan sisäistä koulutusta esimerkiksi tietojärjestelmiin liittyen. Henkilöstön koulutuksista pidetään kirjaa.

Koulutustavoite on 8 htp / viranhaltija.

2.5 Laatu järjestelmä

Tampereen ympäristöterveydellä on laatu järjestelmä, jota ylläpidetään jatkuvasti. Laatu järjestelmä sisältää tietoja ja ohjeita valvontahenkilöstölle mm. toiminnan tavoitteista, henkilöstön tehtävistä, näytteenottomenettelyistä, valvontamenetelmistä ja –tekniikoista, tulosten tulkitsemisesta ja niiden nojalla tehtävistä päätöksistä. Laatu järjestelmä sisältää myös yksikön käytössä olevat lomakemallit. Lainsäädännön muutokset ja uuteen tietojärjestelmään siirtyminen vaativat laatu järjestelmän uudistamista.

2.6 Valvontakohderekisteri/ tietojärjestelmä

Tampereen ympäristöterveyden käytössä on ollut vuodesta 2012 alkaen Facta-tietojärjestelmä, jonka kautta lähetettiin Kutin ja Yhtin edellyttämät kohdetiedot ja valvontatiedot valtakunnalliseen tiedonkeruu järjestelmään. Valtakunnallinen VATI-tietojärjestelmä tuli vuoden 2019 alusta korvaamaan em. järjestelmät, mutta tietoja ei pysty konvertoimaan VATI-järjestelmään, eikä VATI-järjestelmässä ole vielä käytettävissä tärkeitä ominaisuuksia kuten arkistointia, valvonnan suunnittelua, laskutusta, raportointityökaluja jne. Lisäksi valvontaeläinlääkäreillä ei ole tällä hetkellä käytettävissä VATI:n kaltaista valtakunnallista tietojärjestelmää joten eläinsuojelu- ja eläintauti asioiden/tapahtumien kirjaukseen on välttämätön käyttää edelleen Facta-tietojärjestelmää.

Tietojärjestelmien muutosten, VATI-tietojärjestelmän käyttöönoton ja kahden tietojärjestelmän käytön mm. kirjauksissa arvioidaan vaativan runsaasti valvontahenkilöstön aikaa, vuoden 2019 osalta lisäys on noin 4 htv.

2.7 Viestintä

Viestintään kuuluvat asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen. Neuvontaan ja opastukseen varataan työaikaa kaikissa tehtäväryhmissä.

Elintarvikevalvonnassa ja asunnontarkastuksessa on päivystävä tarkastaja puhelimitse ja Tampereen Frenckellinaukion toimipisteessä tavattavissa maanantaisin ja keskiviikkoisin klo 9.30 - 11.00.

Elintarvikevalvonnalla ja terveydensuojeluryhmällä ovat omat erilliset sähköpostit, joita seurataan päivittäin päivystäjän toimesta.

Palvelupiste Frenckell toimii edelleen tiedotuskanavana kuntalaisten suuntaan.

Ympäristöterveyden nettisivuilla annetaan ympäristöterveysvalvontaan liittyvää tietoa sekä tavallisille kuntalaisille että toiminnanharjoittajille. Ympäristöterveyden sivuilla on hyväksytty valvontasuunnitelma ja ympäristöterveyden taksa. <http://www.tampere.fi/asuminen-ja-ymparisto/elintarvikevalvonta-ja-ymparistoterveys.html>

Ajankohtaisista asioista tiedotetaan kaupungin tai ympäristöterveyden nettisivuilla sekä tarvittaessa lehtien tai muiden medioiden välityksellä. Ympäristöterveydessä ensisijainen

tiedotusvastuu on yksikön päälliköllä. Toimialojen vetäjät vastaavat oman vastualueensa tiedottamisesta. Yksikön päällikkö koordinoi tiedottamista erilaisissa tilanteissa. Tiedottamisessa noudatetaan kaupungin viestintäsuunnitelmaa.

2.8 Valvonnan maksullisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu mm. hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä sekä valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta. Valvontamaksut määritellään siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Tampereen Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto hyväksyi taksan 19.4.2018, 15 §.

Voimassa oleva taksa on nähtävillä ympäristöterveyden nettisivuilla, toimistossa ja palvelupisteessä.

Valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetuksen (665/2006, muutos 1811/2009) sekä valvonta-ohjelmia koskevassa asetuksen (78/2011) mukaan valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä tulee ottaa huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaan kunnalla on oikeus periä viivästyskorkoa. Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, peritään viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n i momentin tarkoittaman korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta peritään viiden euron suuruinen viivästysmaksu, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön on kirjattu keskusvirastoille velvollisuus korvata kunnille sellainen työ, joka liittyy keskusvirastojen pyytämiin tehtäviin, jotka eivät lain mukaan kuulu kunnalle. Tämä koskee keskusvirastoista kuntien toimeenpantavaksi ohjaamia tarkastuksia, näytteenottoa, tutkimuksia ja selvityksiä, jotka laissa säädetään viraston tehtäviksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun.

2.9 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Tampereen ympäristöterveyden käyttämät laboratoriot ovat Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (KVVY) tai työterveyslaitoksen laboratorio. Laboratoriota valittaessa otetaan huomioon Eviran hyväksymät analyysivalikoimat, näytteiden lähettäminen, kuljetus ja toimintavarmuus.

Elintarvikevalvonnalla on sopimus elintarvike- ja ympäristönäytteiden tutkimisesta Tampereella sijaitsevan Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (KVVY)-laboratorion kanssa. Evira on hyväksynyt laboratorion elintarvikelain nojalla viranomaisnäytteitä tutkivaksi laboratorioksi.

Terveystuojelulainsäädännön mukaisia näytteitä tutkivan laboratorion tulee olla Eviran hyväksymä. Toiminnanharjoittaja voi myös itse kilpailuttaa laboratorion. Esimerkiksi Tampereen Vedellä on sopimus KVVY:n laboratorion kanssa.

2.10 Suunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään paikallisen ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä, valvonnan toimivuuden varmistamisessa ja uusien suunnitelmien laadinnassa. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan valvontakohdetyypeittäin.

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> • kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus, huomioiden myös sen jakautuminen mahdollisen yhteistoiminta-alueen eri osiin • valtakunnallisten ja omien paikallisten painopisteiden valvonnan toteutuminen • erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytetty aika verrattuna suunniteltuun ajankäyttöön • tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	<ul style="list-style-type: none"> • toteutuneiden tarkastusten lukumäärä valvontakohdetyypeittäin • näytteet ja analyysit valvontakohdetyypeittäin • valvontaprojekteihin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	<ul style="list-style-type: none"> • valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> • voimavarojen riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen ja valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin • erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA)
Toiminnan kehittämistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Mahdolliset toiminnan tarkastamiset (Arviointi- ja ohjauskäynnit)	<ul style="list-style-type: none"> • hyvät käytännöt, poikkeamat, kehittämiskohteet ja korjaavat toimenpiteet (VYHA)

Valvontasuunnitelmien toteutumisen raportointi tehdään Facta-, VATI- ja VYHA -järjestelmien avulla ja siitä laaditaan arviointiraportti toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa annettujen ohjeiden mukaisesti. Lautakunnassa tai muussa monijäsenisessä toimielimessä käsitelty valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi toimitetaan VYHA:n kautta aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Lisäksi toteutumista arvioidaan tarvittaessa muulla keskushallinnon tai aluehallintoviraston edellyttämällä tavalla kuten Eviran toimintaohjeen 11009 ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” mukaisesti.

3. VALVONNAN TOIMIALAT

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu kansanterveyslain 1 §:ssä ja edellä tämän suunnitelman kohdassa 1.2 mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Riskinarviointi ja -luokitus ovat erilaisia eri toimialoilla. Riskinarviointi esitetään tarkemmin toimialakohtaisissa suunnitelmissa.

3.1.2 Delegoinnit

Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto on siirtänyt ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaista toimivaltaansa Ympäristöterveyden viranhaltijoille 13.12.2018, 29 §. Päätös on nähtävissä kaupungin nettisivuilla <http://www.tampere.fi/tampereen-kaupunki/paatoksenteko.html>

3.2. Erityistilanteisiin varautuminen

3.2.1 Toiminta erityistilanteissa

Elintarvike-, terveydensuojelu- ja kuluttajaturvallisuuslaissa on määräykset siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava erityistilanteisiin. Tampereen ympäristöterveyden valmiussuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti.

3.2.2 Epidemioiden selvittäminen

Yhdyskuntalautakunnan alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto on 13.12.2018, 30 § nimennyt elintarvike- ja vesiepidemioiden selvitystyöryhmän, jonka puheenjohtajana toimii ympäristöterveyspäällikkö Merja Bojang.

Työryhmä pyrkii kokoontumaan säännöllisesti 2-3 kertaa vuodessa ja aina, kun se epidemiaepäilyn vuoksi on tarpeen.

Epidemiatyöryhmän toiminta on kuvattu laatujärjestelmässä ja valmiussuunnitelmassa.

Ympäristöterveyden edustajat huolehtivat elintarvikkeisiin, talousveteen ja valvontakohteisiin liittyvistä selvityksistä ja viranomaisnäytteenotosta, terveydenhuollon edustajat taas altistuneisiin liittyvistä toimenpiteistä. Ympäristöterveys tekee elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden (yli viiden henkilön epäilytapauksista) epäily- ja selvitysilmoitukset valtakunnalliseen ruokamyrkytusepidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY –tietojärjestelmään (<https://palvelut2.evira.fi/rymy/>)). Aluehallintovirasto, Elintarviketurvallisuusvirasto ja THL pääsevät tarkastelemaan järjestelmään tallennettuja epidemioiden selvitystietoja. Valvira pääsee tarkastelemaan vesivälitteisistä epidemioista tehtyjä selvityksiä.

Viestintää koordinoi työryhmän puheenjohtaja. Epidemioihin liittyvä viestintä hoidetaan yhteistyössä kaupungin viestintäyksikön kanssa ja kaupungin viestintäsuunnitelmaa noudattaen.

Ruokamyrkytusepäilytapauksista pidetään kirjaa. Terveysvaaratilanteista tiedotetaan tarvittaessa AVIa ja Ruokavirastoa (aiemmalta nimeltään Evira).

4. ELINTARVIKEVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA 2015- 2019

Päivitys vuodelle 2019

4.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet

4.1.1 Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU)

Valvonta-asetuksen mukainen Suomen elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (VASU) on laadittu vuosille 2015 – 2019.

Suunnitelma on laadittu Ruokavirastossa (ent. Evira) kaikkien elintarvikeketjun valvontaviranomaisten yhteistyönä. Se sisältää kuvauksen siitä, miten alkutuotannon ja elintarvikkeiden tuotannon, käsittelyn ja jakelun valvonta on Suomessa suunniteltu toteutettavaksi ja järjestetty lopputuotteiden turvallisuuden ja lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi. VASUssa on määritelty valvonnan strategiset vaikuttavuus- ja toiminnalliset tavoitteet, linjaukset ja painopisteet. Pää tavoitteeksi on asetettu hyvin toimiva, yhtenäinen ja tehokas valvontaketju, jossa valvonta kohdistetaan riskiperusteisesti.

Kunnan tehtävänä on suunnitelman mukaan huolehtia elintarvikelain mukaisesta valvonnasta alueellaan. Kunnan elintarvikevalvontatehtäviä ovat:

- kunnan valvontaan kuuluvien elintarvikehuoneistojen hyväksyminen ja ilmoitusten käsittely;
- alkutuotantopaikkojen, elintarvikehuoneistojen, ensisaapumis- ja muiden elintarvikealan toimijoiden (ml. maahantuojien) olosuhde- ja tuotevalvonta sekä omavalvonnan valvonta;
- kotimaassa tuotettujen elintarvikkeiden ja elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden valmistuksen valvonta; sekä
- kaupan ketjussa olevien elintarvikkeiden ja niiden markkinoinnin valvonta (ml. luomuelintarvikkeet).

Kunnalla on valvontatehtäviä myös liittyen Puolustusvoimien eräisiin ulkopuolisten tahojen Puolustusvoimille tuottamiin ravitsemispalveluihin sekä Valviran ohjaamaan alkoholimyymälöiden ja varastojen valvontaan. Kunnan valvottavana ovat tukkumyyjien ns. verolliset alkoholijuomavarastot, samoin kuin alkoholijuomien valmistuspaikan tai tilaviinimyymälän yhteydessä toimivat muut elintarvikehuoneistot.

Kunnan tehtäviin kuuluvat elintarvikealan toimijoiden ja kuluttajien neuvonta ja tiedottaminen, valtion viranomaisten avustaminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisessa sekä elintarvikesäännösten mukaisten ilmoitusten ja raporttien tekeminen AVI:ille ja Ruokavirastolle. Kunta osallistuu alueellaan terveydelle vaarallisten tuotteiden takaisinvetoihin ja muihin toimenpiteisiin. Kunnan elintarvikevalvontaviranomainen osallistuu myös elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden selvitystyön järjestämiseen kunnassa ja valvoo eläinsuojelulain noudattamista kunnan alueella.

4.1.2 Elintarvikelainsäädännön tavoitteet

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa elintarvikelainsäädännössä asetettuja päämääriä. Elintarvikelaissa nämä päämäärät on kirjattu lain tarkoitusta kuvaavaan 1 §:ään. Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan sekä suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta ja taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla.

Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi (elintarvikelaki 53§). Toiminnan määräystenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

4.1.3 Laatujärjestelmä

Elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja noudattaa sitä. Laatujärjestelmiä koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen 8 artiklassa ja elintarvikelain 41 §:ssä. Laatujärjestelmä tulee rakentaa paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi. Valvonta-asetuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen on harjoitettava virallista valvontaa dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti.

Tampereen elintarvikevalvonnalla on laatujärjestelmä, jota päivitetään vuosittain vastaamaan lainsäädäntö- ja tietojärjestelmämuutoksia. Laatujärjestelmässä on tietoja ja ohjeita virallista valvontaa harjoittavalle henkilöstölle mm. toiminnan tavoitteista, henkilöstön tehtävistä, näytteenottomenettelyistä, valvontamenetelmistä ja -tekniikoista, tulosten tulkitsemisesta ja niiden nojalla tehtävistä päätöksistä. Laatujärjestelmässä on huomioitu Ruokaviraston ohjeet ja malliasiakirjat. Malliasiakirjoja käytetään aina, kun se on mahdollista.

4.1.4 Varautuminen erityistilanteisiin

Valvontaviranomaisten on varauduttava erityistilanteisiin oman toimintansa osalta ja laadittava erityistilanteisiin varautumista koskeva suunnitelma (valvonta-asetus 13 artikla ja elintarvikelaki 46 §).

4.1.5 Jäljitettävyys

Elintarvikelaki kattaa koko ketjun pelloilta pöytään ja siihen perustuvalla valvonnalla turvataan, että elintarvikkeet ovat määräystenmukaisia. Jäljitettävyys on elintarviketurvallisuuden kannalta keskeinen tekijä ja sen avulla voidaan ongelmatilanteissa poistaa määräystenvastaiset elintarvikkeet kohdennetusti markkinoilta ja antaa kuluttajille oikeaa ja riittävää tietoa tilanteesta. Jäljitettävyys on tärkeää myös selvittäessä elintarvikkeesta annettavien tietojen totuudenmukaisuutta tai muuta määräystenmukaisuutta.

4.2 Alueellinen elintarvikevalvonta

Aluehallintovirastojen tehtävät elintarvikevalvonnassa ovat kuntien valvontasuunnitelmien ja niiden toteutumisen arviointi sekä lainsäädännön ja ohjeistuksen kouluttaminen kunnille. Tehtävien toteuttamisen välineinä aluehallintovirastot käyttävät kuntien valvontaan kohdistuvia auditointeja ja työnohjauspäiviä. Lisäksi aluehallintovirastot osallistuvat valvontahankkeiden organisointiin.

4.3 Paikallisen elintarvikevalvonnan järjestäminen

4.3.1 Kunnan valvontasuunnitelma

Tampereen ympäristöterveyden yhteinen valvontasuunnitelma on laadittu noudattaen ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman luvussa 2 esitettyjä periaatteita. Suunnitelma sisältää ilmoitettujen elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen (elintarvikelain muutos 352/2011 22.1 §) sekä hyväksytyjen (13.2 §) ja ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen (13.3 §) toiminnan säännöllisen valvonnan. Hyväksymis- ja ilmoitusvelvoitteen ulkopuolelle jäävää alkutuotantoa ja muuta elintarviketoimintaa valvotaan tarvittaessa.

Valvontasuunnitelmassa määritellään tarkastusten sisältö, valvontakohteiden tarkastustiheys, tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävä työaika, viranomaisnäytteenotto ja näytteen tutkiminen, valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi sekä hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu.

Tampereen kaupunki on tehnyt Ruokaviraston kanssa ensisaapumisvalvonnan toteuttamisesta sopimuksen, jonka mukaan ensisaapumisvalvonta toteutetaan Ruokaviraston laatiman valvontasuunnitelman mukaisesti.

4.3.2 Valvontakohteet

Valvontaviranomaisella tulee olla ajan tasalla olevat tiedot kaikista alueensa elintarvikevalvontakohteista (elintarvikelaki 83§). Näitä ovat:

- ilmoittamista tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot (elintarvikelain muutos 352/2011 14 ja 15 §) mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot ja kuljetustoiminta;
- liikkuvat elintarvikehuoneistot, joista on jo tehty ilmoitus toiselle paikkakunnalle ja joiden saapumisesta valvontaviranomaisen alueelle tiedotetaan valvontaviranomaiselle (elintarvikelain muutos 352/2011 15a.1 §); liikkuva elintarvikehuoneisto merkitään kuitenkin rekisteriin vain siinä valvontayksikössä, joka on hyväksynyt ko. huoneiston tai käsitellyt ko. huoneistosta tehdyn ilmoituksen;
- toimijat, jotka valmistavat tai saattavat markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toimijat) (elintarvikelain muutos 643/2010 21a §); sekä
- elintarvikkeiden alkutuotantopaikat (elintarvikelain muutos 352/2011 22.1 §). Alkutuotantopaikoista kohteet on kirjattu tiedossa olevin osin.

Tampereen elintarvikevalvonnalla on vuoden 2019 alusta lähtien käytössä valtakunnallinen VATI -tietojärjestelmä, ja sen rinnalla edelleen Facta -tietojärjestelmä, joissa on kaikki elintarvikevalvonnan valvontakohteet. VATI -tietojärjestelmä on yhteydessä valtakunnalliseen Ruokavirastoalvontarekisteriin. Facta -järjestelmää ylläpidetään edelleen VATI-järjestelmän rinnalla asioiden kirjaamisen, arkistoinnin, laskutuksen ja raportoinnin vuoksi. VATI:ssa näitä toimintoja vasta kehitetään. Taulukossa 4.3.2 Tampereen ympäristöterveyden elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2019 on esitetty KUTI -luokkien mukaisesti ja kohdemäärät kuntakohtaisesti.

Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Alkutuotantopaikkojen ja elintarvikehuoneistojen ilmoitus- ja hyväksymismenettelystä on säädetty elintarvikelain 13 - 15 ja 22 §:ssä ja valtioneuvoston elintarvikevalvonnasta antamassa asetuksessa (elintarvikelain muutos 352/2011).

Elintarvikelain muutoksen (352/2011) 13.6 §:ssä sekä 22.3 ja 22.4 §:ssä mainituista elintarvikealan ja alkutuotannon toiminnoista ei tarvitse tehdä ilmoitusta valvontaviranomaiselle. 13.6 §:n mukaan ilmoitusta ei tarvitse tehdä, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä sekä:

- elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta;
- toimija on yksityinen henkilö; tai
- toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena.

Ilmoitusta ei tarvitse tehdä metsästyksestä, luonnonvaraisen riistan luovutuksesta suoraan kuluttajalle eikä luonnonvaraisten kasvien ja sienten alkutuotannosta. Nämä toiminnot kuuluvat kuitenkin elintarvikevalvonnan piiriin.

Valvontakohteiden hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaisista muuttamista.

Myös laajamittaiselle itujen alkutuotannolle on haettava hyväksymistä. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vrk:n kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä. Laitoksen hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki 13 ja 15§). Valvontaviranomainen voi asettaa päätöksessään ehtoja terveysvaaran ehkäisemiseksi. Toiminnan laitoksessa saa aloittaa, jos laitos täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset ja laitos on hyväksytty.

Valvontakohteesta ilmoittaminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta 14§:ssä säädetyille valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (ilmoitettu elintarvikehuoneisto). Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset (elintarvikelain muutos 352/2011 13.5§). Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Tampereen kaupungin elintarvikevalvonnassa käytetään Ruokaviraston laatimia malliasiakirjoja nro 10119/1 elintarvikehuoneiston ilmoitusmenettelyssä ja malliasiakirja nro 10120/1 toimijalle annettavassa todistuksessa. Elintarvikevalvontaan saapuvat ilmoitukset käsitellään keskitetysti ja viimeistään kahden viikon kuluessa ilmoituksen saapumisesta. Ilmoitusten käsittelijä suorittaa ilmoituksen perusteella toimipaikan toiminnan alustavan riskinarviointin, laatii toimijalle todistuksen kuulumisesta elintarvikevalvonnan piiriin ja syöttää toimipaikan, toimijan ja toiminnan tiedot Facta- ja VATI-tietojärjestelmiin. VATI – tietojärjestelmästä tiedot siirretään valtakunnalliseen tietojärjestelmään.

Kontaktimateriaalialan toimipaikasta ilmoittaminen

Kontaktimateriaalialan toimijan on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta toimipaikan sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle (elintarvikelain muutos 643/2010 21a§).

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen

Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista. Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta (elintarvikevalvonta-asetus).

Elintarvikelain muutoksen (352/2011) 13.6 §:ssä sekä 22.3 ja 22.4 §:issä on lueteltu elintarvikealan ja alkutuotannon vähäriskisiä toimintoja, joista ei tarvitse tehdä ilmoitusta

valvontaviranomaiselle. Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen ei ole tarpeen, jos kunnan valvontaviranomainen saa tiedon alkutuotantotoiminnasta toiselta viranomaiselta.

4.3.3 Valvontakohderekisterit ja niihin merkittävät tiedot

Tampereen elintarvikevalvonnan elintarvikehuoneistojen, laitosten, alkutuotannon ja kontaktimateriaalialan toimijoiden tiedot ovat Facta – ja VATI -tietojärjestelmissä.

Elintarvikehuoneistot ja laitokset

Ruokavirastossa valmistettu keskitetty tietojärjestelmä sisältää valvontakohteet (KUTI 1) ja valvontatiedot (KUTI 2), joista on säädetty elintarvikelain 84§:ssä. Keskitetty tietojärjestelmä tuottaa elintarvikelain 83§:ssä tarkoitetun valtakunnallisen rekisterin, johon elintarvikevalvontakohteita valvovat viranomaiset siirtävät tietoja omista järjestelmistä.

Elintarvikkeiden alkutuotantopaikat

Kunnan tulee pitää ajan tasalla alkutuotantopaikkarekisteriä elintarvikelain mukaisten tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Rekisteriin merkitään valvontakohteen tunnistetiedot, suunnitellut ja suoritettavat valvontatoimenpiteet sekä muut valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot.

Kontaktimateriaalialan toimijat

Kunnan viranomaisen merkitsee kontaktimateriaalialan toimijat valvontakohderekisteriinsä. Toiminnasta talletetaan rekisteriin Ruokaviraston määrittelemät tiedot.

Sivutuotealan toimijat

Kunnaneläinlääkärit valvovat hyväksymiään ja rekisteröimiään sivutuotealan laitoksia. Lisäksi he valvovat Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, jotka eivät sijaitse teurastamoiden yhteydessä. Kunnaneläinlääkärit valvovat myös toimialueellaan muita paikkoja, joissa sivutuotteita kerätään, käsitellään käytetään tai hävitetään.

Sivutuotealan valvontaa tehdään sekä elintarvikevalvonnassa että eläinlääkintähuollossa.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan:

- Poltto- ja rinnakkaispolttolaitokset: Polttavat kokonaisia eläinraatoja
- Lantaa polttavat laitokset (jotka sijaitsevat eläintilalla)
- Varastointilaitokset: Varastoivat kerättyjä johdettuja (käsiteltyjä) sivutuotteita ennen niiden kuljettamista hävitettäväksi polttamalla, toimittamista hyväksytyille kaatopaikalle tai käytettäväksi polttoaineena

- Väliasteenlaitokset: Varastoivat kerättyjä käsittelemättömiä sivutuotteita tai suorittavat niille niin sanotun väliasteen toimia kuten pakastamista, suolausta tai paloittelua ennen niiden toimittamista lopulliseen määräpaikkaansa.

Toimivaltainen viranomaisen valvoo hyväksytyjä toimijoita riskiperusteisesti säännöllisin väliajoin. Laitoksen hyväksyntä voidaan peruttaa joko lopullisesti tai tilapäisesti, jos hyväksytty laitos ei enää täytä hyväksynnän edellytyksiä. Laitoksen on lopetettava toimintansa, jos viranomaisen peruuttaa sen hyväksynnän tai ehdollisen hyväksynnän tapauksessa ei anna lopullista hyväksyntää.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi toimialueellaan (muualla kuin teurastamon yhteydessä sijaitsevat):

- keräyskeskukset
- tilarehustamot
- tekniset laitokset, joita ovat tekniseen käyttöön tarkoitettuja tuotteita valmistavat ja käsittelevät laitokset, myös seerumeita, verituotteita ynnä muuta sellaista käsittelevät laitokset
- teknisten tuotteiden varastointilaitokset, joita ovat tekniseen käyttöön tarkoitettuja johdettuja tuotteita varastoivat laitokset
- sivutuotteita eläintarhaeläinten, kalansyötiksi kasvatettavien matojen ja toukkien sekä muiden matelijoiden ja petolintujen kuin eläintarhaeläinten ruokintaan käyttävät toimija
- luonnonvaraisena elävien eläinten haaskaruokintapaikasta vastuussa olevat toimijat niin sanotut haaskatoimijat. Tiedot viedään haaskaruokintapaikkarekisteriin.

Toimivaltainen viranomaisen valvoo rekisteröityjä toimijoita riskiperusteisesti säännöllisin väliajoin. Viranomaisen voi kieltää toiminnan väliaikaisesti tai pysyvästi, mikäli havaitsee tai saa tiedon, että toiminnalle asetetut lainsäädännön vaatimukset eivät täyty ja toiminnasta voi siten aiheutua vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle.

Valvontayksikön alueella on yhteensä 28 hyväksyttyä tai rekisteröityä sivutuotealan laitosta: 17 polttolaitosta, 5 kompostointilaitosta, 3 teknistä laitosta, 1 keräyskeskus ja 1 muu rekisteröity toimija. Vuonna 2019 näihin tehdään tarkastuksia aluehallintoviraston laatiman suunnitelman mukaisesti yhteensä 5 kpl.

4.3.4 Omavalvonnan valvonta

Kaikilla elintarvikehuoneistoilla on oltava omavalvontasuunnitelma ja alkutuotantopaikoilla omavalvonnan kuvaus.

Hyväksyttävien elintarvikehuoneistojen hyväksymishakemukseen tulee liittää omavalvontasuunnitelma (elintarvikevalvonta-asetus 4.3§). Elintarvikehuoneistoa koskevasta ilmoituksesta tulee käydä ilmi tieto omavalvontasuunnitelmasta (elintarvikevalvonta-asetus 3.1§). Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia omavalvontasuunnitelman täydentämistä, korjaamista tai muuttamista sekä siihen kuuluvia laboratoriotutkimuksia koskevia ohjeita ja kehotuksia (elintarvikelain muutos 352/2011 53§).

Toimijan on kuvattava omavalvonnassaan myös sivutuotteiden tuotantoon liittyvät tavanomaiset toimintaohjeet ja menettelytavat sekä menettelytavat poikkeustilanteissa. Elintarvikealan laitoksessa HACCP -perusteista järjestelmää on sovellettava myös sivutuotteisiin.

Kontaktimateriaalialan toimijoiden omavalvonta perustuu komission antamaan asetukseen (EY) N:o 2023/2006 elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden hyvistä tuotantotavoista. Valmistajan tulee perustaa ja toteuttaa tehokas dokumentoitu laatujärjestelmä ja varmistaa sen noudattaminen.

4.3.4.1 Omavalvontatutkimukset

Elintarvikemääräyksissä erikseen säädetyt omavalvontatutkimukset on tutkittava hyväksytyissä laboratorioissa. Muut elintarviketurvallisuuden ja omavalvonnan tutkimukset voidaan tehdä laboratorioissa, joilta ei edellytetä hyväksyntää. Muiden kuin elintarvikemääräyksissä säädettyjen tutkimusten tarpeellisuuden arviointi jää toimijan vastuulle. Merkittävä osa elintarvikemääräyksissä säädetyistä omavalvonnan tutkimuksista sisältyy elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista annettuun komission asetukseen (EY) N:o 2073/ 2005. Ruokavirasto on antanut ohjeen nro 10501/1 asetuksen soveltamisesta.

4.3.5 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Tarkastus on määritelty valvonta-asetuksessa (EY) N:o 882/ 2004 minkä tahansa näkökohdan tutkimiseksi sen toteutukseksi, onko kyseinen näkökohta lainsäädännössä sille esitettyjen oikeudellisten vaatimusten mukainen.

Valvontaohjelma-asetuksessa (VnA 78/2011) tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus: tarkastus voi sisältää myös näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden taikka tarjottavien palveluiden terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi.

Tarkastukseen kuuluu valmistautuminen, tarkastuksen suorittaminen ja tarkastuskertomuksen laatiminen sekä kirjaukset. Valmistautumiseen kuuluu mm. perehtyminen hyväksymis- ja ilmoitusasiakirjoihin, aiempiin valvontatietoihin sekä tarkastuksessa tarvittaviin tausta- ja muihin tietoihin.

Valvontaviranomainen voi käyttää elintarvikelain mukaisissa tehtävissä elintarvikelain 36§:n mukaista ulkopuolista asiantuntijaa. Tampereen kaupungin ympäristöterveyden toiminta-alueella elintarvikevalvonta ei käytä elintarvikelain mukaisissa valvontatehtävissä ulkopuolista asiantuntijaa.

4.3.5.1 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskiluokitus ja tarkastukseen käytettävä aika

Tarkastustiheyteen vaikuttavat riskiluokitus, joka perustuu valvontakohteen toiminnan luonteeseen ja laajuuteen sekä riskien arviointiin, ja se, miten valvontakohteet hallitsevat riskit omavalvonnallaan.

Tampereen elintarvikevalvonnan käyttämä valvontakohteiden riskiluokitus perustuu Ruokaviraston ohjeeseen 10503/1, jossa on esitetty kohdekohtainen toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva tarkastuskertojen määrä ja tarkastukseen käytettävä ohjeellinen aika. Ilmoitettu aika sisältää tarkastukseen, siihen valmistautumiseen ja tarkastuskertomuksen kirjoittamiseen tarvittavan ajan, mutta ei matka-aikaa. Taulukon ohjeellisia tarkastusmääriä laadittaessa on oletettu, että toiminta on ympärivuotista. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, tarkastusten määrä suhteutetaan vuotuisen toiminta-aikaan.

Alkutuotantopaikkojen keskimääräiset tarkastustiheydet on suhteutettu kunkin alkutuotantotyyppin vuotuisen toiminta-aikaan eikä kausiluontoisuutta tarvitse niiden osalta enää huomioida.

Valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman mukaisia tarkastuskertojen määrää voidaan riskitekijöiden arviointiin perustuen vähentää korkeintaan 50 %. Tarkastuskertoja voidaan vähentää 50%, kun kohteen todetaan omavalvonnaltaan, rakenteiltaan, toiminnoiltaan ja tuotteiltaan täyttävän kaikki lainsäädännön vaatimukset erityisen hyvin ja se on saanut vähintään 6 peräkkäistä A-arvosanaa Oiva-järjestelmässä.

4.3.5.2 Tarkastus

Elintarvikevalvonta tekee tarkastuksia hyväksymis- ja ilmoitusmenettelyyn, suunnitelmalliseen valvontaan, epäkohtien korjaamisen varmistamiseen, ruokamyrkytyspäily- ja valitustapauksiin, valvontapyyntöihin ja mahdollisiin projekteihin liittyen.

Elintarvikehuoneistot, jotka kuuluvat laitoksiin, on hyväksyttävä ja tarkastettava ennen toiminnan aloittamista.

Elintarvikehuoneistot, joiden toiminnan aloittamisesta on tehtävä ilmoitus, tarkastetaan Ruokaviraston ohjeen mukaisesti toiminnan alettua.

Ilmoitetun elintarvikehuoneiston toiminnan aloittamisen yhteydessä tehtävä ensimmäinen tarkastus pyritään tekemään yhden, kolmen tai kuuden kuukauden kuluessa ilmoitetun toiminnan aloittamisesta riippuen huoneistossa harjoitettavan toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Ensimmäisellä tarkastuksella selvitetään elintarvikehuoneiston toimintaedellytykset ja tarkastuskohteen omavalvontasuunnitelma. Elintarvikehuoneiston ilmoituksen jälkeinen ensimmäinen tarkastus on suunnitelmallinen tarkastus.

Valvonta-asetuksen 3 artiklan mukaan elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Tarkastuksen voidaan katsoa olevan ennakkoon ilmoittamaton silloin,

kun toimija ei ehdi korjata tarkastettavaa asiaa ilmoittamisen ja tarkastuksen välisenä aikana. Aika, joka voi olla ilmoituksen ja tarkastuksen välillä, jotta tarkastus katsotaan ennakkoon ilmoittamattomaksi, riippuu näin ollen tarkastuksen luonteesta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa muulloinkin. Valvontakohteen asiakirjatarkastus voidaan tehdä myös elintarvikevalvonnan toimistolla.

Elintarvikelain muutoksen yhteydessä lain 21 §:ään lisättiin vaatimus valvontatietojen julkistamisesta: elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja Ruokaviraston määräämällä tavalla.

Valvontatiedot kirjataan VATI –tietojärjestelmään, josta ne lähetetään valtakunnalliseen Ruokaviraston ylläpitämään valvontarekisteriin. Tarkastuksesta laaditaan tarkastuskertomus, joka lähetetään toimijalle joko sähköisesti tai postitse. Tarkastuskertomukset arkistoidaan arkistomuodostussuunnitelman mukaisesti Facta -tietojärjestelmän kautta.

4.3.5.2.1 Oiva-järjestelmä

Oiva – järjestelmä on otettu käyttöön koko maassa 1.5.2013 alkaen. Oiva –tarkastukset on aloitettu elintarvikkeiden vähittäismyynnistä ja tarjoilusta ja on laajennettu vuoden 2015 alusta koskemaan valmistuspaikkoja, kuljetuksia, tukkuja, varastoja, liikkuvien elintarvikehuoneistoja ja virtuaalihuoneistoja. Laitosten (liha-, kala- ja maitoalan) Oiva-tarkastukset alkoivat 1.5.2015. Kuntien valvontaviranomaiset tekevät tarkastuksia voimassa olevan valvontasuunnitelman mukaisesti. Oiva-raportteja julkistetaan sitä mukaa, kun valvontaviranomaiset tekevät tarkastuksia. Vuonna 2015 Oiva-valvonnan piiriin tulevien kohteiden valvontatietoja julkaistaan vasta myöhemmin. Valvontatietojen julkaisemisella pyritään lisäämään valvonnan läpinäkyvyyttä sekä tuomaan valvonnan tulokset kuluttajien käyttöön.

Oivassa kuntien valvontaviranomaiset arvioivat tarkastuksillaan yritysten elintarviketurvallisuutta. Oiva-raportissa tulokset on ilmaistu hymynaama-asteikon avulla. Mitä paremmin yritys täyttää elintarvikelainsäädännön vaatimukset, sitä leveämpi on hymy. Aina, kun Oiva hymyilee, elintarviketurvallisuus on kuluttajan kannalta yrityksessä hyvää.

Oiva-raportti sisältää useita hymiöarvosanoja, ei yhtä ainoata hymiötä. Hymiöitä annetaan tulokseksi kaikista tarkastetuista asiakokonaisuuksista. Jokainen asiakokonaisuus voi sisältää useamman tarkastetun alakohdan, mutta asiakokonaisuuden heikoin arvosana näkyy kuluttajalle. Lisäksi raportissa näkyy viimeisimmän tarkastuksen tulos sekä kahden edellisen tarkastuksen tulos, jos aiempia tarkastuksia on tehty. Vertaukset edellisiin tuloksiin kertovat mahdollisista parannuksista.

Tarkastettavat asiakokonaisuudet ovat samat kuin tarkastajien käyttämien Oiva-arviointiohjeiden pääotsikot. Pääotsikoiden alle on jaettu alakohdiksi varsinaiset tarkastettavat asiat. Kaikki kohdat tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa tai silloin, jos niissä tarkastuksella huomataan epäkohta.

Jos tarkastettu yritys on saanut jostakin asiasta arvosanan korjattavaa tai huono, tekee valvontaviranomainen aina yritykseen uuden tarkastuksen. Uusintatarkastuksella tarkastetaan varsinaisen uudelleentarkastettavan asiakokonaisuuden lisäksi tarvittaessa muitakin asioita. Aiemmin saatu arvosana pysyy voimassa, kunnes valvontaviranomainen uusintatarkastuksella toteaa epäkohdan korjatuksi. Tämän jälkeen julkaistaan uusi Oiva-raportti, jossa näkyvät mahdolliset parannukset.

Oivan myötä valvonnassa painotetaan riskiperusteisuutta ja tarkastuksista tulee kohdennetumpia. Elintarvikevalvonnan kattavuutta pyritään parantamaan, sillä tuoteturvallisuusvalvonta otetaan olosuhdevalvonnan lisäksi Oivassa paremmin huomioon. Oiva yhtenäistää tarkastuskäytäntöjä, koska valvontaviranomaiset ympäri Suomen tekevät tarkastuksia samojen Oiva-arviointiohjeiden perusteella.

4.3.6 Suunnitelmalliset tarkastukset vuonna 2019

Valvonnan jakautuminen KUTI -luokittain sekä suunnitelmallisen valvonnan painopisteet sen lisäksi, mitä valtakunnallisessa valvonnassa on määritelty, on esitetty Taulukossa 4.3.2. Valvonnan painopistealueiden määrittämisessä on otettu huomioon myös Kansallisen valvontasuunnitelman painopistealueet, jotka on esitetty Taulukossa 4.3.9. Painopistealueita päivitetään vuosittain.

Suunnitelmallista valvontaa tehdään kaikissa elintarvikevalvonnan toimialaluokissa eli KUTI –luokissa. Suunnitelman mukaisia, mutta ennakoimattomia tarkastuksia ovat myös suunnitelmallisen valvonnan uusintatarkastukset, joita tehdään noin 10 – 20 %:ssa valvontakohteista, sekä aloittaviin ja toimijanvaihdoksen tekeviin kohteisiin tehtävät ensitarkastukset. Asiakirjatarkastukset joko valvontakohteessa tai elintarvikevalvonnan toimistolla, esim. omavalvonnan tarkastukset, ovat myös suunnitelmallista valvontaa.

Toiminnan aloittamiseen liittyvä tarkastus on myös valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus, jolloin se on maksullinen. Aloittamiseen liittyvä tarkastus tarkoittaa tarkastusta, joka tehdään elintarvikehuoneistoon ennen toiminnan aloittamista tarvittaessa joko toimijan pyynnöstä tai tarkastajan harkinnan mukaan. Toiminnan alettua tehdään kohteeseen tarkastus normaaliin tapaan ja se kirjataan suunnitelman mukaiseksi tarkastukseksi (ensitarkastus).

Suunnitelmallisiin valvontaprojekteihin liittyy tarkastuksia ja/tai näytteenottoa, jotka ovat toimijalle maksullisia. Elintarvikevalvonnan omat valvontaprojektit raportoidaan erillisenä yhteenvetona.

4.3.7 Muu kuin suunnitelmallinen valvontatyö

Tampereen ympäristöterveydessä osa työpanoksesta kuluu muihin lakisääteisiin valvontatehtäviin kuin suunnitelmalliseen valvontaan.

Suunnitelmalliseen valvontaan kuulumattomia tarkastuksia ovat muun muassa ruokamyrkytyspäily- ja valitustarkastukset ja Ruokaviraston valvontapyyntöjen, RASFF-ilmoitusten tai takaisinventoilmoitusten takia tehdyt tarkastukset.

Lakisääteisiin tehtäviin kuuluva ohjaus ja neuvontatyö vievät työajasta arviolta noin kolmen henkilötyövuoden työpanoksen. Asiakasyhteydenotot (puhelimitse, sähköpostitse, asiakaskäynti toimistolla) voivat koskea ruokamyrkytyspäilyjen ja valitusten lisäksi myös elintarvikevalvontakohteen tai virtuaalihuoneiston perustamista tai toimintojen muuttamista, ulkomyyntiä, kotona valmistamista, elintarviketuholaisten torjuntaa tai käytännön neuvojen ja opastuksen saamista johonkin elintarvikeasiaan. Osa yhteydenotoista vaatii monenlaista selvitystyötä useilta eri tahoilta, joskus näytteenottoa, asiakirjoihin perehtymistä ja tutkimustulosten sekä kirjallisten ja kuvallisten materiaalien analysointia. Viime vuosina päivystysten asiakasyhteydenottojen määrät ovat olleet suuruusluokaltaan seuraavia: sähköpostitse noin 1800 kpl, päivystyspuhelut noin 400 kpl sekä asiakaskäynnit toimistolla noin 40 kpl.

Elintarvikevalvontaan saapunut elintarvikehuoneistoilmoitus käsitellään, tehdään toiminnasta alustava riskinarviointi, viedään toimijan-toimipaikan-toiminnan –tiedot Facta tietojärjestelmään ja laaditaan toimijalle todistus elintarvikevalvonnan piiriin kuulumisesta. Ilmoituksen tiedot lähetetään tiedoksi myös terveydensuojeluun, paloviranomaisille ja aluehallintovirastoon.

Mikäli toimipaikassa vaihtuu toimija, tulee toimijan tehdä tästä ilmoitus elintarvikevalvontaan, myös toiminnan lopettamisesta tai keskeyttämisestä tulee ilmoittaa samalla ilmoittaminen –lomakkeella. Toimijanvaihdosten tiedot viedään Facta –tietojärjestelmään ja lähetetään tiedoksi edellä mainituille tahoille. Toiminnan aloitusilmoituksia, toimijanvaihdoksia ja lopettamisilmoituksia käsitellään vuosittain yhteensä noin 400-600 kpl.

Säännöllistä ulkomyyntiä harjoittavat elintarvikemyyjät tekevät elintarvikehuoneistoilmoituksen toiminnastaan. Tapahtumiin osallistuvat elintarvikemyyjät tiedottavat Tampereen kaupungin elintarvikevalvontaa osallistumisestaan tapahtumaan. Tiedottamiset otetaan vastaan elintarvikevalvonnassa ja tarvittaessa otetaan toimijaan yhteyttä lisäselvitysten saamiseksi. Tiedottamisia käsitellään elintarvikevalvonnassa vuosittain noin 700 kpl.

Elintarvikevalvontaan tulee vuosittain ruokamyrkytyspäilyjä ja valituksia yli 100 kpl kuntalaisilta, asiakkailta ja osa suoraan toimijoilta.

Elintarvikevalvontaan tulee myös lausuntopyyntöjä viranomaisilta, arkkitehdeiltä ja toimijoilta. Lausuntopyynnöt koskevat yleensä tilojen soveltuvuutta elintarvikehuoneistotoimintaan, alkoholin anniskelua elintarvikehuoneistossa tai tapahtumassa.

Elintarvikevalvonnan henkilökunta huolehtii itse tarvitsemiensa välineiden, laitteiden ja materiaalien hankinnoista, nettisivujen sisältöjen päivityksistä ja laatukäsikirjan päivityksestä.

4.3.8 Näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Näytteenotolla ja tutkimustulosten perusteella voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Elintarvikkeiden mikrobiologiset vaatimukset on esitetty komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005, jonka soveltamisesta Ruokavirasto on antanut ohjeen 10502/1. Suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto on maksullista.

Kunnan on laadittava vuosittain riskiperusteinen suunnitelma omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavista näytteistä ja tutkimuksista (elintarvikelaki 48 §). Näytteitä voidaan ottaa mm. lainsäädännön toimijalle määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenottokohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyttä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa.

Tarvittaessa valvontakohteista otetaan raaka-aine, tuote ja ympäristönäytteitä määrystenmukaisuuden ja omavalvonnan riittävyden varmistamiseksi.

Näytteitä on varauduttu ottamaan ja tutkittamaan myös epäilyn perusteella, esim. kuluttajavalitusten, ruokamyrkytyspäilyjen, elintarvikkeista aiheutuvien muiden terveysvaaratilanteiden ja muiden erityistilanteiden tutkimiseksi. Näytteistä tehdään mikrobiologisia, kemiallisia, fysikaalisia ja aistinvaraisia laboratoriotutkimuksia tarpeen mukaan. Mikrobiologisessa näytteenotossa ja tutkimuksissa huomioidaan komission asetus elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista ja Ruokaviraston ohje nro 10502/1 "Elintarvikkeiden mikrobiologinen näytteenotto ja analyysit".

4.3.8.1 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikevalvonnalla on sopimus elintarvike- ja ympäristönäytteiden tutkimisesta Tampereella sijaitsevan Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry (KVVY)-laboratorion kanssa. Laboratorion sijainti: Patamäenkatu 24, 33900 Tampere, puh. 03 246 1208, sähköposti: laboratorio@kvvy.fi. Ruokavirasto on hyväksynyt laboratorion elintarvikelain nojalla viranomaisnäytteitä tutkivaksi laboratoriksi.

4.3.9 Elintarvikevalvonnan projektit

Tampereen elintarvikevalvonta osallistuu tarvittaessa yhteisön laajuisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin. Taulukossa 4.3.9 on esitetty Kansallisen valvontasuunnitelman valvontaprojektit 2016-2019. Tampereen elintarvikevalvonta osallistuu näihin ja muihin projekteihin resurssien puitteissa.

Valvontakaudella 2016-2019 toteutetaan seuraavat projektit:

- Sellaisenaan syötävien kalastustuotteiden laatu (ei toteutunut 2019 mennessä)
- Sushien laatu (toteutunut 2019 mennessä)

- Myymälöiden lämpötilan seuranta (toteutunut, yhdessä Pirtevan valvontayksikön kanssa 2016-2017)
- Jauhelihan laatu (toteutunut 2019 mennessä)
- Pintahygienian taso jauhelihaa valmistavissa myymälöissä (toteutunut 2019 mennessä)
- Jauhelihapihvien laatu tarjoilu- ja myyntipaikoissa (ei toteutunut 2019 mennessä)
- Ulkomaisten marjojen alkuperä ja käsittely (alkuperävalvonta he-vi-tuotteiden myynnissä toteutui osana valtakunnallista valvontahanketta 2017)
- Ravintoarvokoostumusten laskennan varmistaminen (toteutuu osana valtakunnallista valvontahanketta 2019)
- Gluteenittomien tuotteiden valvontahanke (osallistuminen kansalliseen valvontaprojektiin toteutui 2018)

Valvontakauden 2016-2019 aikana projektisuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.

Vuonna 2019 valvontayksikkö osallistuu mahdollisuuksien mukaan kansallisiin valvontahankkeisiin, -projekteihin ja monitorointiohjelmiin:

- Lisäaineparanteiden valvontahanke
- Valtakunnallinen ravintoarvomerkintöjen ja suolan valvontahanke
- Patogeenit pakatuissa lehtivihanneksissa 2018-2019- Komission etämyynnin valvontahanke
- Kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma
- Muuntogeenisten elintarvikkeiden monitorointi
- Oliiviöljyn vaatimustenmukaisuuden monitorointi

Useat elintarvikevalvonnan työntekijät osallistuvat aktiivisesti Ruokaviraston vetämien eri valvontaverkoston toimintaan. Kansallisia verkostoja ovat mm. elintarvikeparanteiden, kontaktimateriaalien, sekä kontaminanttien ja kasvinsuojeluainejäämien valvontaverkostot.

4.3.10 Seurantaohjelmat

Valvonta-asetuksen EY) N:o 882/ 2004 mukaan seurannalla tarkoitetaan elintarvikevalvonnassa suunnitellun havainto- ja mittausjakson toteuttamista, jonka tarkoituksena on saada käsitys elintarvikemääräysten noudattamisesta. Erilaiset valvonta- ja seurantaohjelmat ovat valvonta-asetuksen tarkoittamaa seurantaa.

Tampereen elintarvikevalvonta osallistuu tarvittaessa seurantaohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja vastaa osaltaan valvontatoimenpiteistä.

4.3.11 Valvontakirjanpito

Valvontakirjanpito sisältää elintarvikehuoneiston laitoshyväksyntään tai elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuksista laadittavat tarkastuskertomukset, viranomaisnäytteiden tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muista toimenpiteistä kirjaamat asiat.

Elintarvikehuoneistoa valvova viranomainen säilyttää valvontakirjanpidon siten, että se voidaan antaa pyydettyä toisen valvontaviranomaisen tai auditoijan tarkastettavaksi. Tarvittaessa osia valvontakirjanpidosta, esimerkiksi tarkastuskertomus, voidaan lähettää tiedoksi toiselle valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomaisella on oltava käytössään sähköinen järjestelmä, jossa ylläpidetään tiedot valvontakohteista ja niihin tehtävistä valvontatoimenpiteistä, ja josta Ruokaviraston määrittelemät tiedot siirretään keskitettyyn tietojärjestelmään.

Tampereen elintarvikevalvonnan valvontakirjanpitoon käytetään Facta – ja VATI järjestelmiä.

4.3.12 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat elintarvikelain 7 luvussa. Ruokavirasto on laatinut lisäksi viranomaisille ohjeen (100011/1) hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä.

Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishuuto, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen. Terveystta ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta on siirtänyt ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaista toimivaltaansa Ympäristöterveyden viranhaltijoille 11.2.2015, 30 §.

Elintarvikelaissa ei ole hallintomenettelyä koskevia säännöksiä, vaan sovellettaviksi tulevat hallintolain (434/2003) säännökset (kuuleminen, josta on malliasiakirja nro 10117/1). Mikäli viranomainen katsoo, että pakkokeinopäätös on mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta pantava heti täytäntöön, tämä todetaan päätöksessä.

Elintarvikealan toimija vastaa niistä kustannuksista, joita toimijalle aiheutuu viranomaisen pakkokeinopäätöksistä.

Rangaistusseuraamuksista säädetään sekä elintarvikelaissa (10 luku) että rikoslaissa (39/1889, muutos 400/2002). Elintarvikevalvontaviranomaisilla on elintarvikelain 79 §:n nojalla velvollisuus tehdä tutkintapyyntö esitutkintaviranomaisille kaikista

elintarvikelainsäädännön rikkomuksista lukuun ottamatta tilanteita, joissa teko tai laiminlyönti on vähäinen.

4.4 Elintarvikevalvonnan seuranta ja raportointi

Toimivaltaiset viranomaiset ylläpitävät rekisteriä valvontakohteista ja valvontatapahtumista kertyvistä tiedoista. Niistä laaditaan raportteja kunnan sekä keskus- ja aluehallinnon erilaisiin seurantarpeisiin. Elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruusta (KUTI), monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman raporteista (ns. VASU raportti) sekä auditointien tuloksista muodostetaan yleiskuva elintarvikevalvonnan tilanteesta Suomessa. Valvonnasta kerättäviä tietoja käytetään valvonnan seurannassa, toteutumisen arvioinnissa sekä ohjauksen ja suunnittelun tukena paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisestikin.

Tampereen elintarvikevalvonta on kerännyt vuodesta 2012 lähtien valvontatiedot Facta-järjestelmään, jossa on Kuti- ominaisuudet. Aiemmat valvontakohte- ja valvontatiedot on konvertoitu järjestelmään. Elintarvikevalvonta toimittaa keskus- ja aluehallintoviranomaisten tarvitsemat tiedot paikallisesta valvonnasta pyydytyssä muodossa.

Kunnan tulee toimittaa hyväksymänsä seuraavan vuoden valvontasuunnitelma aluehallintovirastolle kunkin kalenterivuoden loppuun mennessä. Kunnan tulee arvioida valvontasuunnitelman toteutuminen vuosittain. Arvioinnissa tulee olla ainakin seuraavat kohdat:

1. tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin
2. tarkastusten kattavuus
3. näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin sekä
4. valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen.

Valvontasuunnitelman arvioinnin tulokset toimitetaan aluehallintovirastolle ja keskusviranomaiselle pyydytyssä muodossa.

Ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelman mukaisesti valvontasuunnitelman arviointi tulee suorittaa edellä mainittujen kohtien lisäksi myös voimavarojen ja yhteistoiminta-alueen toimivuuden, toiminnan kehittämistarpeiden sekä toiminnan auditointien osalta.

Lisäksi toteutumista arvioidaan tarvittaessa muulla keskushallinnon tai aluehallintoviraston edellyttämällä tavalla kuten Ruokaviraston toimintaohjeen 11009 ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” mukaisesti.

4.4.1 Raportoinnin aikataulut

Kunnan ympäristöterveydenhuollon yksikkö laatii toimintansa toteutumisen arviointiraportin

lautakunnan hyväksyttäväksi maaliskuun loppuun mennessä. Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunnan hyväksymä toteuma- ja arviointiraportti toimitetaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle.

4.4.2 Elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruu

Elintarvikevalvonnan tulosten raportointia varten Ruokavirastolla on käytössä keskitetty valvontatietojärjestelmä VATI, joka on otettu kuntien valvontayksiköissä käyttöön 1.1.2019 alkaen. Valvontasuunnitelmien toteutumisesta kerätään valtakunnallisesti tietoja myös VYHA -järjestelmän kautta.

4.4.3 Elintarvikevalvonnan auditoinnit

Toimivaltaisten viranomaisten on valvonta-asetuksen 4 artiklan mukaan tehtävä sisäisiä tai teetettävä ulkoisia toiminnan tarkastamisia ja ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin tarkastamisessa saatujen tulosten pohjalta sen varmistamiseksi, että valvonta-asetuksessa säädetyt tavoitteet saavutetaan. Toiminnan tarkastamisella (auditoinnilla) tarkoitetaan järjestelmällistä ja riippumatonta tarkastelua, jolla selvitetään, ovatko toiminta ja sen tulokset suunniteltujen järjestelyjen mukaisia, onko kyseiset järjestelyt toteutettu tehokkaasti ja ovatko ne sopivia tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Toiminnan tarkastamisten on oltava riippumattomien tahojen arvioitavissa ja ne on toteutettava avoimesti.

Kunnallisen elintarvikevalvonnan auditoinnit (ns. AJO-arvioinnit) ovat osa elintarvikeketjun valvonnan auditointijärjestelmää. Kuntien suorittamaa valvontaa auditoidaan tarkastelemalla toimintaa suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin ja tässä valvontaohjelmassa annettuihin ohjeisiin, jotka koskevat valvonnan järjestämistä, suunnittelua ja toteutusta. AVI tekee vuosittain Ruokaviraston ja AVIn välisessä tulossopimuksessa sovitun mukaisesti kuntien elintarvikevalvonnan auditointeja. Auditoinnit koostuvat elintarvikevalvonnan auditoinneista ja kohdeauditoinneista, joissa auditoidaan kunnan viranhaltijan suorittamaa tarkastusta elintarvikehuoneistossa.

4.4.4 Hankkeiden ja seurantaohjelmien raportointi

Elintarvikevalvontaviranomaiset osallistuvat erilaisiin Ruokaviraston toimialan valvontahankkeisiin ja Ruokaviraston ohjaamiin mahdollisiin EU:n yhteisiin valvontahankkeisiin, joita koskevat tiedot ja tulokset toimitetaan erikseen ilmoitettavan aikataulun mukaisesti. Hankkeiden lisäksi valvontaviranomainen on velvollinen pyydettäessä ilmoittamaan Ruokavirastolle ja AVille tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja (elintarvikelaki 52 §). Näistä Tampereen kaupungin elintarvikevalvonta raportoi aluehallintovirastolle ja Ruokavirastolle näiden edellyttämällä tavoilla.

Ruokavirasto raportoi komissiolle kaikista EU:n valvontaohjelmista, joihin Suomi on osallistunut.

4.5 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot

Terveysvaaralla tarkoitetaan biologista, kemiallista tai fysikaalista tekijää tai tilaa, joka saattaa vaarantaa elintarvikkeen turvallisuuden (elintarvikelaki 6 §, 8 kohta 8). Kunnan on selvitettävä alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaaratilanteet. Tällaisia ovat ruokamyrkytykset ja muut elintarvikevälitteiset vaaratilanteet.

Toimintaohjeet terveysvaaratilanteissa ja takaisinvedoissa sisältyvät Tampereen elintarvikevalvonnan laatujärjestelmään. Niissä on huomioitu Ruokaviraston ohjeet. Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on valmius terveysvaaratilanteiden edellyttämään näytteenottoon ja tutkimuksiin.

Laboratorioiden on ilmoitettava viivytystä toimeksiantajalleen tieto terveysvaaraan viittaavista tutkimustuloksista. Toimeksiantajaa valvovalle viranomaiselle tieto toimitetaan erityistilanteissa (elintarvikelaki 40 ja 45 §).

Valvontaviranomaiset ja elintarvikealan toimijat voivat saada tiedon terveydelle vaarallisista elintarvikkeista mm. oman alueensa viranomaistutkimuksista, omavalvonnan tutkimustuloksista toimijalta, kuluttajavalituksista tai Ruokavirastosta. Ruokavirasto toimii elintarvikkeita

ja rehuja koskevan nopean hälytysjärjestelmän (RASFF) virallisena kansallisena yhteyspisteenä. Tampereen elintarvikevalvonta on varautunut reagoimaan Ruokaviraston lähettämiin RASFF -ilmoituksia koskeviin tiedusteluihin välittömästi.

Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla. Kun toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen maahantuoma, tuottama, jalostama, valmistama tai jakelema elintarvike ei ole elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien määräysten mukainen, sen on käynnistettävä välittömästi menettelyt kyseisen elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta. Jos tuote on jo ehtinyt kuluttajalle, toimijan on tehokkaalla ja täsmällisellä tavalla ilmoitettava asiasta kuluttajille. Toimijan on viivytystä ilmoitettava asiasta Ruokavirastolle ja kunnalliseen elintarvikevalvontaan. Jos toimija ei noudata velvollisuuttaan takaisinvedoissa, elintarvikevalvontaviranomainen ryhtyy toimenpiteisiin terveydelle vaarallisten erien poistamiseksi markkinoilta. Elintarvikevalvonta ilmoittaa AVille ja Ruokavirastolle toteamistaan terveysvaaroista sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen. Terveysvaaratilanteet ja niiden johdosta tehdyt selvitykset ja toimenpiteet kirjataan laatujärjestelmän mukaisesti.

4.5.1 Ruokamyrkytyssepidemioiden selvittäminen

Saatuun ilmoituksen elintarvike- tai talousvesivälitteisestä ruokamyrkytyksestä tai epäilystä ruokamyrkytyksestä alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä toimitettava tapausta koskeva selvitys (elintarvikelaki 45 § ja terveydensuojelulaki 20a §). Valtioneuvoston antamassa asetuksessa (1365/2011) on säädetty elintarvike- ja talousvesivälitteisten ruokamyrkytyssepidemioiden seurannasta, selvittämisestä ja ilmoittamisesta. Ruokamyrkytystutkimusten keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Ruokamyrkytyssepidemian selvittäminen tapahtuu kunnan kustannuksella.

Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta on 13.12.2018, 30 § nimennyt elintarvike- ja vesiepidemioiden selvitystyöryhmän, jonka puheenjohtajana toimii ympäristöterveyspäällikkö Merja Bojang. Työryhmä pyrkii kokoontumaan säännöllisesti 2-3 kertaa vuodessa ja aina, kun se epidemiaepäilyn vuoksi on tarpeen.

Sovitun työnjaon mukaan ympäristöterveyden edustajat tekevät kohteeseen, elintarvikkeisiin ja talousveteen liittyvät selvitykset ja ottavat tarvittavat elintarvike-, vesi- ja ympäristönäytteet. Terveysthuollon edustajat huolehtivat henkilöiden terveydentilaan liittyvistä selvityksistä ja näytteistä. Ympäristöterveys vastaa ilmoituksista THL:lle, Ruokavirastolle ja Valviralle RYMY- järjestelmän kautta.

Laatukäsikirjassa on kuvattu toiminta epidemiaepäily- ja muissa terveysvaaratilanteissa. Toimintaohje sisältää selvitystyön käynnistämisen, epäilyilmoitusten tekemisen, näytteenoton ja tutkimisen, tiedonkulun ja yhteydenpidon, tiedottamisen, johtopäätösten tekemisen sekä selvitysilmoituksen laatimisen ja tallentamisen ruokamyrkytusepidemiarekisteritietojärjestelmään eli RYMY –tietojärjestelmään.

Ruokamyrkytusepäilytapauksista pidetään kirjaa. Terveysvaaratilanteista tiedotetaan tarvittaessa AVIa ja Ruokavirastoa.

4.6 Viestintä

Elintarvikealan toimijoiden neuvonta on ensisijaisesti kuntien tehtävä, Ruokavirasto huolehtii valtakunnallisesta tiedottamisesta, kuluttajainformaatiosta ja riskiviestinnästä.

Elintarvikevalvonnan nettisivuilla on kaupunkilaisille tietoja valvonnan suuntaamisesta, menetelmistä ja tuloksista sekä ajankohtaisista asioista. Siellä on myös elintarvikealan toimijoille tarkoitettua tietoa mm. elintarvikehuoneistojen käyttöönotosta ja omavalvonnasta. Elintarvikevalvonnan valvontasuunnitelma sekä maksutaksa ovat nettisivuilla nähtävillä.

Takaisinvetotilanteissa elintarvikelain 57.2 §:n mukaan viranomaisella voi tiedottaa toimijan kustannuksella elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien vaatimusten vastaisista elintarvikkeista, jos elintarvikealan toimija ei noudata yleisen elintarvikeasetuksessa säädettyä velvoitetta ilmoittaa asiasta kuluttajille.

Erityistilanteisiin ja epidemiaselvityksiin liittyvästä tiedottamisesta ja viestinnästä on ohjeet laatujärjestelmässä ja erityistilannesuunnitelmassa.

5. TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2015 – 2019

Päivitys vuodelle 2019

5.1. Yleistä

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa.

Kunnan terveydensuojelun valvontasuunnitelman laatimista ohjaavat terveydensuojelulaki, valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) ja valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma.

Useimmat terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ovat ilmoituksenvaraisia tai vaativat viranomaisen hyväksynnän. Ilmoitettu toiminta tulee suunnitelmallisen valvonnan kohteeksi. Myös sellaiset terveydensuojelulain mukaiset toiminnot, jotka eivät ole olleet ilmoitusvelvollisuuden piirissä tai joilta ei ole edellytetty hyväksyntää (talousvettä toimittava laitos) ennen nykyistä terveydensuojelulakia, kuuluvat suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Näiltä kohteilta on perusteltua vaatia ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia.

Lainsäädäntömuutokset

Terveydensuojelulakia (763/1994) on muutettu asunnontarkastusten ja ulkopuolisen asiantuntijan osalta 1.3.2015 voimaan tulleella muutoksella. Muutosta on tarkennettu asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista annetulla sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (545/2015) eli ns. asumisterveysasetuksella. Asetus on tullut voimaan 15.5.2015. Valvira on antanut asumisterveysasetuksen soveltamisohjeen vuonna 2016 ja asunnon terveyshaitan selvittämisprosessia koskevan ohjeen vuonna 2017.

Terveydensuojelulain toisessa muutoksessa (voimaan 1.1.2017) muutettiin muun muassa valtakunnallista terveydensuojelun valvontaohjelmaa ja kuntien terveydensuojelun valvontasuunnitelmaa koskevia säännöksiä. Laista on poistettu sekä valvontaohjelman että valvontasuunnitelman sisällön tarkka määrittely. Myös niiden määräaikainen, kolmen vuoden välein tapahtuva tarkistaminen on poistettu laista, joten jatkossa tarkistaminen on tehtävä tarvittaessa.

Uutena periaatteena terveydensuojelulakiin on kirjattu toiminnanharjoittajan omavalvonta. Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toimintansa terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja seurattava niihin vaikuttavia tekijöitä.

Terveydensuojelulain muutoksessa on kevennetty 13 §:n mukaista ilmoitusmenettelyä. Ilmoitusvelvollisuuden piiristä on poistettu kohteita, jotka on koettu vähäriskisiksi, esimerkiksi niissä oleskelun lyhytaikaisuuden perusteella. Ilmoitusvelvollisuutta on myös laajennettu koskemaan vedenjakelualueita 18 a §:n mukaisissa tapauksissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (1352/2015) on korvannut sosiaali- ja terveysministeriön talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista aiemmin antaman asetuksen (461/2000). Asetus 1352/2015 uudistui 27.10.2017. Uudistuksella saatettiin kansallisesti voimaan juomavesidirektiivin (neuvoston direktiivi 98/83/EY) liitteiden II ja III muutokset. Asetukseen on lisätty väestön säteilysuojelua ja säteilyvalvontaa koskevat säännökset. Kunnan terveydensuojeluviranomaiset on velvoitettu mittaamaan, valvomaan ja ilmoittamaan talousveden radonpitoisuuksia. Asetuksessa säädetään mm. kunnan terveydensuojeluviranomaisen velvollisuudesta laatia häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi, talousvettä toimittavien laitosten desinfiointivalmiudesta ja näytteenottajan pätevyydestä. Talusvesiasetuksen soveltamisohje on annettu vuonna 2016.

Muutokset aikaisempaan valvontaan

Terveydensuojelun suunnitelmallista valvontaa on yksinkertaistettu valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakaudelle 2015 – 2019. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohteet, joissa oleskelu on lyhytaikaista ja jotka todennäköisesti eivät aiheuta terveyshaittaa.

Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu seuraavat toimintatypit:

- eläinten pitoon tarkoitettu rakennus tai aitaus asemakaava-alueella tai muulla vastaavalla alueella
- bingohallit, pelisalit ja -kasinot, tanssisalit ja -lavat
- kirkot, merimieskirkot sekä muut uskonnollisten yhdistysten tilat
- luentosalit ja auditoriot muualla kuin koulujen tai oppilaitosten yhteydessä
- teatterit, elokuvateatterit, ooppera- ja konserttisalit, sirkukset, baletti-, juhlahuoneistot sekä muut esityksiin ja tapahtumiin tarkoitetut sisätilat
- muut kokoontumis- ja juhlahuoneistot
- työtilat asuinrakennuksessa tai alueella, jossa on asuinhuoneistoja
- parturi- ja kampaamotoiminta
- hautausmaat, yksityiset hautapaikat ja eläinten hautausmaat
- muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta todennäköisesti ei aiheudu käyttäjälle terveyshaittaa

Näiden kohteiden valvontaa tehdään lähinnä yhteydenottojen perusteella.

Vuonna 2016 annetun terveydensuojelulain muutoksen mukaan lain 13 §:n mukainen ilmoitus tulee tehdä:

- majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitetun majoitusliikkeen käyttöönotosta
- yleisölle avoimen kuntosalin ja muun liikuntatilan, saunan, kylpylän, uimahallin, uimalan ja uimarannan käyttöönotosta
- päiväkodin ja kerhon sekä esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukio-opetusta tai korkeakoulutusta antavan oppilaitoksen ja opetuksen järjestämipaikan käyttöönotosta

- jatkuvaa hoitoa antavan sosiaalihuollon toimintayksikön sekä vastaanottokeskuksen käyttöönotosta
- solariumliikkeen, tatuointiliikkeen ja kauneushoitolan sekä muun huoneiston, jossa harjoitetaan ihonkäsittelyä, käyttöönotosta
- sellaisen muun huoneiston tai laitoksen käyttöönotosta tai sellaisen toiminnan aloittamisesta, josta voi aiheutua sen käyttäjämäärä tai toiminnan luonne huomioon ottaen terveyshaittaa.

Ilmoituksen tekijälle annetaan todistus ilmoituksen vastaanottamisesta. Tarvittaessa voidaan edelleen tehdä myös päätös.

Suunnitelmallisesta valvonnasta vapautuvat resurssit käytetään terveydensuojelulainsäädännön mukaiseen valvontaan, esimerkiksi ennakoivaan terveyshaittojen ehkäisyyn sidosryhmissä tapahtuvassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveydensuojeluviranomaiselle, jolloin viranomaisen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Ilmoituksen käsittelystä voi periä terveydensuojelulain mukaisen maksun. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin voidaan suorittaa tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen suorittamiseen on oltava kunnan terveydensuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys. Kotirauhan piiriin ei voi siten suorittaa tarkastusta edes toiminnanharjoittajan suostumuksella. Mikäli toiminnanharjoittaja haluaa kotirauhan piirissä olevan toiminnan tarkastettavan, on hänen itse pyydettävä tarkastusta. Tällöin tarkastus voidaan suorittaa kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tiloja ei käytetä vakituiseen asumiseen. Nämä tilat voivat siten kuulua myös suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

5.2. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet

Terveydensuojelun painopisteiden avulla kohdennetaan resursseja suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti sekä huomioidaan lainsäädäntömuutokset.

Terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet ohjelmakaudella 2015–2019 sekä valvontaohjelman päivitykset vuosille 2016 ja 2018 - 2019 on otettu huomioon valvontasuunnitelmassa.

Talousvesi

- Talousvettä toimittavien laitosten valvontatutkimusohjelmien päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi
- Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa ja talousvettä toimittavien laitosten riskinarvioinnin hyväksyminen

Verkostoveden laadun tarkkailua jatketaan vesilaitosten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Valvontatutkimusohjelmien päivitykset tehdään laitosten ja ympäristöterveyden yhteistyönä.

Talousvettä toimittavan laitoksen omavalvonnan ja talousveden laadun valvonnan on perustuttava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin ja hallintaan. Riskinarviointi on tehty toiminnanharjoittajien ja viranomaisten välisenä yhteistyönä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen hyväksyy talousvettä toimittavan laitoksen riskinarvioinnin. Riskinarvioinnin hyväksyminen edellyttää talousvettä toimittavan laitoksen ja sen vedenjakelualueiden tarkastusta. Riskinarvioinnin hyväksyttävyyden arviointia varten toiminnanharjoittajan on esitettävä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle talusvesiasetuksen 7 a §:n edellyttämät asiat.

Vesihuollon häiriötilannesuunnitelma on laadittu ja sitä päivitetään tarvittaessa.

Elintarvikehuoneistot, päiväkodit, vanhainkodit, koulut, majoitustilat ja vastaavat, joilla on oma kaivo, eivät ole enää talousvettä toimittavia laitoksia. Valvontaohjelman tulkin mukaisesti näiden kohteiden veden laatu tutkitaan 1 - 3 vuoden välein ja näytteenoton yhteydessä tarkastetaan myös kaivo. Kyseessä ei kuitenkaan ole suunnitelmallinen tarkastus.

Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely

- Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)

Ihonkäsittelyssä infektoriski liittyy tilanteisiin, joissa viruspitoista verta tai bakteereja pääsee ihon läpi, limakalvolle (silmät, nenä, suu) tai rikkinäiselle iholle. Infektoriski voi syntyä esimerkiksi kauneushoitolassa annettavasta injektioista, tatuoinnista, erilaisista lävistyksistä ja kuppauksesta. Infektoriskin ehkäisyssä on tärkeää hoitotilan puhtaus ja riittävän tehokas välinehuolto. Kaikkien ihon läpäisevien ja rikutun ihon kanssa kosketuksissa olevien välineiden on oltava steriilejä. Lisäksi toiminnanharjoittajan hygieenisillä työtavoilla on suuri merkitys infektioiden ehkäisemisessä.

Tarkastusten yhteydessä otetaan puhtausnäytteitä Hygicult-menetelmällä.

Terveydellisten olojen valvonta

- Laadukkaat sisäilmaselvitykset
- Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot)
- Koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa

Asumisterveysasetuksessa korostetaan sisäilmatutkimusten kokonaisarviointia, yhden yksittäisen ohjearvon ylitys ei välttämättä tarkoita terveyshaittaa.

Terveydensuojeluviranomainen voi teettää tutkimuksia vain terveydensuojelulain 49 §:n ja asumisterveysasetuksen 21 §:n mukaisilla ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Terveyshaitan arvioinnissa käytetään vain sertifioitujen asiantuntijoiden tekemiä selvityksiä. Sertifioidut henkilöt ovat osoittaneet asiantuntijuuden ja pätevyyden suorittamalla tarvittavan koulutuksen.

Koulujen ja päiväkotien suunnitelmallisia tarkastuksia jatketaan jo vakiintuneen käytännön mukaisesti yhteistyössä mm. kiinteistönpidosta vastaavien tahojen, kouluterveydenhuollon, työterveyshuollon ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa. Tarkastusten suunnittelussa otetaan huomioon valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011, 12 §. Niissä kunnissa, joissa ei ole toimivaa järjestelmää yhteistarkastusten tekemiseen, pyritään siihen, että terveydensuojeluviranomainen toimisi koordinaattorina eri tahojen tarkastusten yhteensovittamiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriössä on laadittu toimintamalli ja ohjeita eri tahojen tarkastusten yhteensovittamisesta kouluympäristössä. Koulujen ja päiväkotien radonpitoisuuden vuosikeskiarvo selvitetään tarkastuskäynnin yhteydessä. Jos toimijalla ei ole tietoa radonpitoisuudesta, on se kehoitettava mittaamaan seuraavaan tarkastuskertaan mennessä, mikäli rakennus sijaitsee ns. radonalueella.

Sidosryhmäyhteistyö ja terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa

- Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaavoitus, ympäristöluvat jne.)

Ympäristöstä aiheutuvien terveyshaittojen arvioinnin on sisällyttävä kaikkeen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Tällaisia suunnitelmia ja hankkeita ovat mm. kaavoitus, ympäristöluvat, ympäristövaikutusten arviointimenettelyt sekä erilaiset rakennushankkeet.

Terveyshaittojen ennaltaehkäisyä jatketaan muille viranomaisille ja maankäytön suunnittelusta vastaaville tahoille, kuten rakennusvalvonnalle, kaavoitukselle ja ympäristöviranomaisille annettavissa lausunnoissa.

Useissa hankkeissa toimitaan terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana. Osallistutaan mm. vesihuollon kehittämissuunnitelmissa ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmissa esitettyihin toimenpiteisiin ja selvityksiin ja annetaan toimenpiteiden vaatimaa asiantuntija-apua.

Uimavesien valvonta

EU-uimarannoille uimaveden laadun seurannan tulokset raportoidaan aluehallintovirastolle ja sieltä edelleen Euroopan komissiolle. EU-uimarantojen veden laatu luokitellaan vuosittain. Ympäristöterveys laatii uimarannoille ja talviuintipaikoille vuosittain näytteenottosuunnitelmat ja uimavesinäytteiden tulokset julkaistaan kaupungin internet-sivuilla.

Yleisten uima-altaiden allasveden laatua seurataan kohdekohtaisten näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Allasvesien laatu tutkitaan 4 – 52 kertaa vuodessa kävijämäärästä riippuen. Näytteenottosuunnitelmat tarkistetaan tarkastusten yhteydessä. Allasvesinäytteiden ottamisesta huolehtii tarkastaja, altaan hoitaja tai laboratorion näytteenottaja.

Valvonnassa varmistetaan, että allasveden laatuun vaikuttavia toimenpiteitä tekevillä henkilöillä on voimassa oleva vesityökortti.

5.3. Muut terveydensuojelulain mukaiset tehtävät

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän säännöllisen ja suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muu kunnan tehtävänä oleva terveydensuojelulain tarkoittama valvonta ja siihen varattavat henkilöresurssit ja työaika. Näitä muita terveydensuojelulain mukaisia tehtäviä esitellään seuraavissa kohdissa.

Asumisterveysasioiden käsittely

- Laadukkaat sisäilmaselvitykset
- Ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä

Asumisterveysasiat muodostavat suurimman tehtäväkokonaisuuden ei-suunnitelmallisen valvonnan puolella. Asunnontarkastusmäärän pienentymisestä huolimatta käsiteltävät tapaukset vievät erittäin paljon aikaa ja ovat usein vaikeasti selvitettäviä. Asumisterveysasioiden käsittelyyn on varattu henkilöstöresursseja yhteensä yli 4 htv koko valvonta-alueella.

Asunnontarkastuksia tehdään tarkastus- ja mittauspyyntöjen perusteella terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Asunnontarkastukset liittyvät sisäilman laatuun, home- ja kosteushaittoihin, meluhaittoihin, asuntojen likaisuuteen tai huonokuntoisuuteen, ilmanvaihdon puutteellisuuteen, kylmyyteen ja hajuihin. Todettujen epäkohtien poistamiseksi annetaan tarpeen mukaan korjauskehotuksia ja käytetään muita terveydensuojelulain mukaisia keinoja terveyshaittojen poistamiseksi. Kuntalaisille ja kiinteistöjen omistajille annetaan myös neuvontaa ja ohjausta asumisterveyteen liittyvissä kysymyksissä.

Asumisterveysasioissa yhteydenotot tapahtuvat pääosin sähköpostin välityksellä. Osassa yhteydenotoista riittää neuvonta, osassa vaaditaan muitakin toimenpiteitä, kuten yhteydenottoja kiinteistön omistajan edustajiin ja tarkastuskäyntejä. Lisääntyvässä määrin pyydetään myös terveysperusteisia tulkintoja asunnoissa tehtyjen tutkimusten perusteella.

Kaikki yhteydenotot ja muut toimenpiteet kirjataan tammikuussa 2019 käyttöön otettuun valtakunnalliseen Vati-järjestelmään sekä edelleen myös aikaisemmin käytössä olleeseen Facta-järjestelmään. Kirjaamiseen kuluva aika lisääntyy merkittävästi aikaisempaan verrattuna, koska asumisterveysasioissa on paljon tapahtumia ja yhteydenottoja.

Terveyshaittojen selvittäminen ja sisäilmatyöryhmät

Useissa kouluissa ja päiväkodeissa on sisäilmaongelmia, joiden selvittämiseksi ja poistamiseksi tehdään yhteistyötä kiinteistön omistajien ja käyttäjien kanssa. Sisäilmaongelmien käsittelemiseksi perustetaan kiinteistökohtaisia sisäilmatyöryhmiä. Sisäilmatyöryhmien toimintaan ja vanhemmille ja henkilökunnalle järjestettäviin

tilaisuuksiin osallistutaan asiantuntijana ja viranomaisena. Tällä hetkellä alueella on kymmeniä kohdekohtaisia sisäilmatyöryhmiä.

Sisäilmaongelmien selvittämiseksi ja korjausten suunnittelemiseksi tehdään laajoja tutkimuksia ja tarkastuksia. Kiinteistöjen omistajat tilaavat tutkimukset yleensä ulkopuolisilta asiantuntijoilta, joiden laatimien raporttien ja tutkimustulosten perusteella arvioidaan terveyshaittoja ja annetaan tarvittaessa ohjeita tai kehoituksia terveyshaittojen poistamiseksi.

Kunnissa on myös säännöllisesti kokoontuvia koordinoivia sisäilmatyöryhmiä, joissa on mukana ympäristöterveyden edustaja.

Asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen.

Terveydensuojelulain mukaan viranomaisen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta ja tiedottaa terveydensuojelusta kuntalaisille. Kuntalaisten ja toimijoiden yhteydenottoihin vastataan pääosin puhelimitse ja sähköpostin välityksellä, mutta osa asioi myös henkilökohtaisesti toimistolla.

Palvelupiste Frenckell vastaa asiakkaiden neuvontapyyntöihin ja välittää asiakkaiden pyyntöjä edelleen tarkastajille.

Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely

Terveydensuojelulain muutoksessa on kevennetty ilmoitusmenettelyä. Terveydensuojeluviranomainen käsittelee 13 §:n mukaisen ilmoituksen ja antaa todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Ilmoituksen johdosta ei yleensä tehdä päätöstä. Tarvittaessa kuitenkin voidaan tehdä tarkastus ja päätös, jossa voidaan antaa terveyshaittojen ehkäisemiseksi ja poistamiseksi tarvittavia määräyksiä.

Käytännössä kaikki toimijat eivät tee terveydensuojelulain vaatimaa ilmoitusta uudesta toiminnasta tai toiminnan muutoksesta. Tämän vuoksi uusien toimintojen perustamista joudutaan seuraamaan muun valvonnan yhteydessä ja tiedotusvälineiden kautta. Ilmoitus joudutaan usein pyytämään toimijoilta, toisinaan useita kertojakin. Tämä vie aikaa varsinaiselta valvonnalta.

Epidemiaselvitykset

Epidemiaepäilyt ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä niiden taustalla on terveyshaittaepäily.

Projektit

Viime vuosina on ollut käsittelyssä ongelmallisia puun polttoon liittyviä valitusasioita. Valvonnan osallistutaan Itä-Suomen yliopiston suunnittelemaan kiukaiden kehittämiseen liittyvää projektiin, jonka kautta on mahdollisuus saada ajantasaista tietoa kiukaiden ja tulisijojen päästöistä. Hanke pohjautuu pian päättyvään KIUAS hankkeeseen, jossa tehtiin peruskartoitusta kiukaiden päästöistä.

Toiminnan kehittäminen

Toiminnan kehittämistä tehdään valvonnan suunnittelun ja laatutyön yhteydessä. Tavoitteena on varata kehittämiseen riittävästi voimavaroja.

Laatujärjestelmän ylläpito ja päivittäminen

Laatujärjestelmän ylläpito ja päivittäminen on jatkuvaa toimintaa, jossa hyödynnetään keskusvirastojen antamia ohjeita.

5.4. Tarkastusten sisältö

Terveysturvallisuuden mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksessa todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, annetaan haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Terveysturvallisuuden mukaisessa valvontatyössä käytetään Valviran julkaisemassa terveysturvallisuuden valvontaohjeistossa annettuja tarkastusohjeita ja malliasiakirjoja.

Vesilaitosten (STM:n asetukset 1352/2015 ja 401/2001) valvontasuunnitelman mukaisella tarkastuksella kohteina ovat vedenjakelualueet. Tarkastukseen voi sisältyä useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä esim. asiakirjatarkastuksia, kuten valvontatutkimusohjelman, valmiussuunnitelman ja näytetulosten läpikäyntiä.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on annettu ohjeet keskimääräisistä tarkastustiheyksistä sekä valvonta- ja tarkastuskäyntien ydinasioista ja niiden vaatimustenmukaisuuden selvittämisestä. Nämä ohjeet on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon suunnittelussa ja tarkastuksissa.

5.5. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheys ja tarkastusmäärät

Valvontasuunnitelma laaditaan kunnan valvontakohteiden valvontatarpeen mukaisesti.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on esitetty kohdetyyppikohtainen tarkastustiheys, mikä on lähtökohtana valvontasuunnitelmaa laadittaessa, mikäli kohteelle ei ole tehty riskinarviointia. Eräiden valvontakohteiden tarkastustiheyksiä on muutettu riskinarvioinnin perusteella. Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisia suunnitelmallisen valvonnan tarkastusmääriä ei ole mahdollista saavuttaa käytettävissä olevilla resursseilla.

Terveysturvallisuuden mukainen suunnitelmallinen valvonta on esitetty liitetaulukossa 5.5.

5.6. Tarkastuksiin käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelutyö ja sisältö sekä tarkastuspöytäkirjan laatiminen. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

Arvio suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksiin ja niihin liittyviin muihin tehtäviin kuluvasta ajasta on esitetty liitetaulukossa 5.5.

5.7. Valvontakohteiden riskinarviointi ja sen vaikutus tarkastustiheyteen

Terveysturvallisuuden mukaiset kohteet jaetaan valtakunnallisessa valvontaohjelmassa kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella ohjelmassa määritellään myös keskimääräinen tarkastustiheys. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on esitetty kolmiosainen riskiluokitus. Riskiluokat ovat 1 – 3. Luokassa 3 on suurin terveysriski.

- Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).
- Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)
- Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tarpeelliseksi katsotulla määrällä tai vähentää enintään puoleen valvontaohjelmassa määritellystä kohdetyypikohtaisesta tarkastustiheydestä. Tarkastustiheyden on kuitenkin oltava vähintään 0,2. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin ja/tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa. Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa esitetyistä riskiluokista ja tarkastustiheyksistä voidaan poiketa myös pitkäaikaisen valvontatiedon ja paikallisen asiantuntemuksen perusteella.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen oleskelu).
- Ajallinen altistusaika (1 tunti vs. 24 tuntia, kerran kuukaudessa vs. viisi kertaa päivässä)
- Erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä

- Aikaisemman valvonnan tulokset, onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty
- Onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan asenne ja asiantuntemus, käytettävissä olevat resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen erityistilanteisiin
- Muut mahdollisesti terveyshaittaa aiheuttavat tekijät

Riskinarvioinnin perusteella on pienennetty seuraavia tarkastustiheyksiä:

- Kosmetologisten huoneistojen tarkastustiheyttä on pienennetty kertyneen valvontatiedon perusteella tiheyteen 0,2. Tilat ja toiminnot ovat asianmukaisia eikä niissä ole havaittu ongelmia.
- Yleisten uimarantojen tarkastustiheyttä pienennetään kohdekohtaisesti tiheydestä 1 tiheyteen 0,5 toimivan huolto- ja kunnossapitojärjestelmän sekä kertyneen valvontatiedon perusteella.
- Yleisten uima-altaiden tarkastustiheyksiä pienennetään kohdekohtaisesti tiheydestä 1 tiheyteen 0,5. Tarkastustiheyttä voidaan pienentää, mikäli valvonnassa ei ole tullut esiin ongelmia tai laiminlyöntejä, allasveden laadun seurannassa noudatetaan näytteenottosuunnitelmaa ja veden laatu on ollut hyvä.
- Yleisten saunojen tarkastustiheyttä pienennetään tiheydestä 1 tiheyteen 0,5. Saunojen määrä on pieni ja niiden tarkastustiheyttä voidaan pienentää, koska ne ovat hyvässä kunnossa ja asianmukaisesti hoidettuja.
- Päiväkotien ja leikkitoiminnan tarkastustiheyttä pienennetään tiheydestä 0,3 tiheyteen 0,25. Perusteluna tarkastustiheyden pienentämiselle on monia tahoja edustavien sisäilmatyöryhmien toiminta. Mikäli päiväkotitiloissa on tullut esille epäilyjä sisäilmaongelmista, perustetaan aktiivisesti toimiva sisäilmatyöryhmä ja selvityksiin ja tarvittaviin korjauksiin ryhdytään nopeasti. Sisäilmatyöryhmä huolehtii myös korjausten seurannasta. Valvonnassa ei ole tullut esille yleisiä puutteita päiväkotitoiminnoissa.

5.8. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

- Talousvesi

STM:n asetuksen 1352/2015 mukaisten suurten vettä toimittavien laitosten (EU-laitokset) valvontanäytteet ottaa ja analysoi pääasiassa Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys, KVVY. Näytteet voi ottaa myös tarkastaja tai erikseen sovittaessa laitoksen henkilökunta. Näytteet voidaan tutkia myös muussa Eviran hyväksymässä laboratoriossa. Verkostoveden laadun valvonta ja näytteenotto tapahtuu valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien mukaisesti.

Muiden STM:n asetuksen 1352/2015 mukaisten vettä toimittavien laitosten verkostonäytteet otetaan myös valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Näytteet ottaa ympäristöterveyden henkilökunta, KVVY tai erikseen sovittaessa laitoksen henkilökunta. Näytteet analysoi pääasiassa KVVY, mutta ne voidaan tutkia myös muussa Eviran hyväksymässä laboratoriossa.

STM:n asetuksen 401/2001 mukaisten pienten talousvesiyksiköiden näytteet otetaan 1 - 3 vuoden välein. Näytteet ottaa ympäristöterveyden henkilökunta, toimija tai KVVY. Näytteet

analysoi pääasiassa KVVY, mutta ne voidaan tutkia myös muussa Eviran hyväksymässä laboratoriossa.

Muiden valvottavien kaivojen näytteenottotiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Näytteet otetaan osittain tarkastusten yhteydessä, osittain toimija tai KVVY huolehtii näytteenotosta. Näytteet toimitetaan tutkittavaksi joko Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen (KVVY) laboratorioon tai muuhun Eviran hyväksymään laboratorioon.

Erikseen sovituissa pienissä talousvesiyksiköissä näytteet ottaa toimijan edustaja. Näytteenottajan pätevyys on varmistettu opastuksella ja neuvonnalla. Tavoitteena on, että talousvesinäytteenottajilla on näytteenottajan sertifiointi tai muu vastaava pätevyys.

Suunnitelmalliseen valvontaan eivät kuulu elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, vanhainkotien tms. omaan käyttöön tarkoitetut kaivot. Kyseessä ei ole talousvettä toimittava laitos, koska se ei toimita vettä lopulliselle kuluttajalle vaan käyttää sitä itse. Kaivoista otetaan kuitenkin vesinäytteitä (esim. 1-3 vuoden välein) talousvesiasetusten mukaisesti. Näytteet ottaa KVVY, toimija tai ympäristöterveyden henkilökunta. Kohteen suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä tarkastetaan kaivo ja sen rakenteet.

- Uimavesi

Uimavesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty seuraavissa säädöksissä:

- STM:n asetus (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista
- STM:n asetus (354/2008) pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta
- STM:n asetus pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun asetuksen muuttamisesta (710/2014)
- STM:n asetusta (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta sovelletaan EU:lle raportoitavien uimarantojen valvontaan
- STM:n asetus yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta annetun asetuksen muuttamisesta (711/2014)

Allasvesinäytteet ottaa näytteenottosuunnitelmien mukaisesti altaan hoitaja, KVVY tai tarkastaja. Näytteet toimitetaan tutkittavaksi joko Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen (KVVY) laboratorioon tai muuhun Eviran hyväksymään laboratorioon. Allasvesistä otetaan näytteitä myös suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten yhteydessä epäiltäessä ongelmia veden laadussa.

Yleisten uimarantojen vesinäytteet ottaa näytteenottosuunnitelmien mukaisesti rantojen hoidosta huolehtiva henkilökunta, KVVY tai tarkastaja. Näytteet analysoi pääasiassa KVVY, mutta ne voidaan tutkia myös muussa Eviran hyväksymässä laboratoriossa. Kultakin uimarannalta otetaan 3 – 4 vesinäytettä kesän aikana.

Talviuintipaikoilta otetaan näytteet kahden kuukauden välein talviuintikauden aikana.

Uimavesinäytteet ottaa erikseen sovituissa kohteissa toimijan tai kunnossapitäjän edustaja. Allasvesikohteissa altaan hoitajilta vaaditaan vesityökortti ja näytteenottajan pätevyys on varmistettu opastuksella ja neuvonnalla. Uimarantojen vesinäytteiden ottajina on rantojen huollosta ja kunnossapidosta huolehtivia henkilöitä, joille annetaan säännöllisesti näytteenotto-opastusta.

- Puhtausnäytteet ja muut näytteet

Uimahalleista ja kylpylästä otetaan pintapuhtausnäytteitä erillisen, yhteistyössä toimijoiden kanssa laadittavien suunnitelman mukaisesti 1 – 2 kertaa vuodessa. Käytäntöä laajennetaan muihin valvottaviin allaskohteisiin.

Asunnontarkastustoiminnassa ja muussa terveydensuojelulain nojalla tehtävässä huoneistovalvonnassa selvitetään sisäilman laatua ja rakenteiden mikrobivaurioita erilaisilla näytteenotoilla ja tutkimuksilla. Näytteet ottaa pääsääntöisesti ulkopuolinen asiantuntija.

Kauneudenhoitoalan ja liikuntatilojen hygieniää tutkitaan projektiluonteisesti suunnitelmallisen valvonnan yhteydessä ottamalla pintapuhtausnäytteitä Hygicult-menetelmällä tai valkuaisaineindikaattorilla.

- Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen erityistilanteissa

KVVY:n laboratoriopalvelut ovat käytettävissä myös iltaisin ja viikonloppuisin erityistilanteissa, kuten talousvesiepidemiaa epäiltäessä.

5.9. Käytettävät laboratoriot

Pääosa terveydensuojelun laboratoriotutkimuksista, kuten talousvesi- ja uimavesinäytteet sekä mikrobinäytteet, tilataan Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen, KVVY:n, laboratoriosta, joka voi käyttää alihankkijoina muita hyväksytyjä laboratorioita. Näytteet voidaan tutkia myös muussa Eviran hyväksymässä laboratoriossa.

Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden (VOC) tutkimukset tilataan Työterveyslaitoksen laboratoriolta.

5.10. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Tiedonkeruu tapahtuu kirjaamalla tapahtumat tammikuussa 2019 käyttöön otettuun valtakunnalliseen Vati-järjestelmään sekä edelleen myös aikaisemmin käytössä olleeseen Facta-järjestelmään. Kirjaamiseen kuluva aika lisääntyy merkittävästi aikaisempaa verrattuna, koska kirjaukset joudutaan tekemään kahteen järjestelmään valtakunnallisen Vati-järjestelmän puutteiden vuoksi. Lisäksi Factaa käytetään tietoarkistona.

Valvontasuunnitelmansa toteutumista arvioidaan vuosittain valtioneuvoston asetuksen 665/2006 mukaisesti.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa kuvataan:

- tarkastusten kattavuus (toteutuneiden tarkastusten lukumäärä, valvontaprojekteihin osallistuminen)
- säädösten mukainen näytteenotto (talous- ja uimavesi)
- syyt tai perustelut mahdollisista toteutumatta jääneistä tavoitteista tai poikkeamista ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi
- painopistealueiden huomioiminen valvonnassa
- tarkastusten suunnittelu ja toteutunut ajankäyttö
- arvio voimavarojen riittävydestä
- henkilöstövoimavarojen kohdentuminen eri ympäristöterveydenhuollon toimialoille
- valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

Lisäksi voidaan kertoa havaittujen epäkohtien määrä sekä toimenpiteet epäkohtien korjaamiseksi.

6. TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA

Päivitys vuodelle 2019

6.1 Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2015 – 2019

Valvira on valmistellut valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman vuosille 2015–2019. Valvontaohjelma on osa ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa. Valvontaohjelmalla ohjataan kuntien suunnitelmallista valvontaa. Ohjelman tavoitteena on yhtenäistää valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti sekä edistää tupakkalain tavoitteiden toteutumista.

Suomessa tupakkatuotteita, sähkösavukkeita ja sähkösavukkeissa käytettäviä nesteitä säädellään tupakkalaissa (549/2016). Myös poltettavaksi tarkoitetut kasviperäiset tuotteet, kuten esimerkiksi yrttisavukkeet ja tupakointivälineet kuuluvat tupakkalain sääntelyn piiriin. Lisäksi tupakkalaissa on säännöksiä, jotka koskevat tupakan vastikkeita (esimerkiksi energianuuskaa) ja tupakkajäljitelmiä (esimerkiksi tupakkatuotteiden ulkonäköä jäljittelevät makeiset).

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma ja sen perusteella annettava ohjaus paikallisen valvontasuunnitelman laatimiseksi perustuu tupakkalakiin sekä ympäristöterveydenhuollon yhteiseen ohjelmaan ja siinä sovittuihin periaatteisiin.

Valtakunnallinen valvontaohjelma koskee ohjelmakauden 2015 - 2019 tupakkalaissa tarkoitettua suunnitelmallista valvontaa, jota kunta toteuttaa valvontasuunnitelmallaan.

Tupakkalain valvontaohjelman sisällön määrittelevät sekä tupakkalain 14

§:n 3 momentti että valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista.

6.2 Tupakkalain valvontasuunnitelma 2016-2019

Valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon valtakunnallisen valvontaohjelman vaatimukset ja painopisteet.

Kunta valvoo alueellaan tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Kunnan tulee omasta aloitteestaan tai tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja sijoittelua myyntipisteessä, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden mainontaa ja muuta myyinnedistämistoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista toimialueellaan.

Tupakkatuotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan kunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Tupakkatuotteiden myyntilupien käsittelyssä on käytössä valtakunnallinen tupakkatuotteiden myyntiluparekisteri (Itella InProcess). Vuoden 2012 alusta lähtien tupakkatuotteita tai niiden tavaramerkkejä ei ole saanut pitää esillä tupakkatuotteiden vähittäismyyntipisteissä.

6.2.1 Tupakkalain mukainen suunnitelmallinen valvonta ja painopisteet

Tupakkatuotteiden, tupakointivälineiden ja nikotiininesteiden myynti, mainonta ja esilläpitokielto

Tupakkatuotteiden vähittäismyynti on luvanvaraista ja tukkumyynti ilmoituksen varaista toimintaa. Vähittäismyyntilupaa haetaan myyntipaikan sijaintikunnalta tai liikennevälineiden osalta toiminnanharjoittajan kotikunnalta. Myös tukkumyynti-ilmoitus tehdään myyntipaikan sijaintikunnalle. Nikotiininesteiden myynti tuli sallituksi 15.8.2016, kun uusi tupakkalaki tuli voimaan. Toimijan tulee tehdä kunnalle ilmoitus nikotiininesteiden myynnin aloittamisesta ja kunta tekee toimijalle todistuksen ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos toimija tuo maahan tai valmistaa nikotiininesteitä, tulee tämän tehdä ilmoitus Valviraan 6 kk ennen maahantuontia.

Muiden tupakkalaissa säädettyjen tuotteiden, kuten esimerkiksi tupakointivälineiden tai tupakan vastikkeiden, myyntiin ei tarvita myyntilupaa. Niiden myynnissä on kuitenkin huomioitava tupakkalain sääntely esimerkiksi omavalvonnan ja markkinointikiellon suhteen.

Valvira ja kunnat pitävät lupa- ja ilmoitusasioiden käsittelyä, valvontaa ja tilastointia varten rekisteriä elinkeinonharjoittajista, joille on myönnetty vähittäismyyntilupa tai jotka ovat tehneet tukkumyynti-ilmoituksen tupakkalaissa säänneltyjen tuotteiden myynnistä. Valvira vastaa rekisterin tietojärjestelmän toimivuudesta. Tiedot myyntiluvan haltijoista ja tukkumyynti-ilmoituksen tekijöistä löytyvät julkisesta myyntiluparekisteristä.

Myyntipaikkojen valvonnassa painopisteenä ovat vuonna 2015 - 2019 tupakkatuotteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpitokielto vähittäismyymälöissä. Samoissa kohteissa valvotaan myös nikotiinivalmisteiden myyntiä.

Elintarvikevalvonta tekee tupakkatuotteiden myyntipaikkojen valvontaa pääasiassa elintarvikevalvonnan tarkastustensa yhteydessä.

Tupakointikiellot ja –rajoitukset

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnan painopisteenä ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila sekä tupakkatuotteiden vähittäismyynti.

Elintarvikevalvonta seuraa tekemiensä tarkastusten yhteydessä tupakointikiellon toteutumista sellaisissa ravitsemisliikkeissä, joihin ei ole rakennettu tupakointitilaa. Tupakointikieltojen ja –rajoitusten valvontaa suoritetaan myös muiden terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä, mm. majoitustilojen valvonnassa.

6.2.2 Muut tupakkalain mukaiset tehtävät

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntilupahakemusten käsittely

Tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Tampereella voimassa olevia tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupia on noin 400 ja vuosittain uusia lupahakemuksia käsitellään vuodessa noin 100 kpl. Nikotiininesteiden myyntilupia on alueella noin 30 kpl.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntipaikkoihin liittyviä muita valvontatoimenpiteitä ovat mm. myyntilupajärjestelmän ylläpito ja vuosittaisten valvontamaksujen laskutus. Kunnan on perittävä myyntiluvan haltijalta myynnin valvonnasta ja valvontaan liittyvistä toimenpiteistä vuosittainen valvontamaksu. Mm. vuosittaisen valvontamaksun vuoksi myös lopettaneiden kohteiden selvittäminen on osa myyntilupiin liittyviä toimenpiteitä.

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemukset

Asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemukset käsitellään ja valmistellaan jaoston päätettäväksi. Asuntoyhteisöillä on oikeus hakea kunnalta tupakointikieltoa asukkaiden hallinnassa oleviin tiloihin: parvekkeille, huoneistopihoihin tai asuntojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa mainittuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin.

Asuinhuoneiston sisätilaan tupakointikielto voidaan määrätä poikkeuksellisesti ja tiukempien lisäedellytysten vallitessa. Kiellon määrääminen tulee kyseeseen vain, jos savun kulkeutumista ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asunnon haltijalle on ennen kiellon määräämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään. Asuinhuoneistojen sisätiloja koskevassa kieltohakemuksessa on oltava selvitys niistä toimenpiteistä, joita asuntoyhteisö on tehnyt estääkseen savun kulkeutumisen asuntojen välillä.

Muu valvonta ja asiantuntijatehtävät

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan kunnan on varattava riittävästi työaika- ja henkilöresursseja tupakkalain säännöllisen valvonnan lisäksi myös muuhun tupakkalain valvontaan. Tällaista muuta valvontaa ovat erilaiset valvontatapaukset, esimerkiksi valitukset, jotka koskevat tupakan myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, tupakan mainontaa, tupakkatuotteiden tai niiden tavaramerkkien esilläpitoa tai tupakointikieltojen rikkomista.

Voimavaroja edellyttävät myös kunnan viranomaisten toiminta tupakkalain asiantuntijoina.

Lääkelain mukainen nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Lääkelain (395/ 1987) 54 a §:n mukaan nikotiinivalmisteita saa myydä lain 38 a §:ssä säädetystä poiketen myös tupakkaa myyvissä vähittäiskaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla sekä ravitsemisliikkeissä myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Nikotiinivalmisteita saa myydä ainoastaan 18 vuotta täyttäneille. Myyjän on voitava valvoa ostotilannetta. Myynti automaattisista myyntilaitteista on kielletty. Kunnan on myönnettävä kirjallisesta hakemuksesta lupa nikotiinivalmisteiden myyntiin, jos hakijalla on edellytykset säilyttää ja myydä nikotiinivalmisteita tämän lain mukaisesti.

Fimea julkaisee lääketukkukauppoja varten verkkosivuillaan luettelon niistä myyntipaikoista, joilla on lääkelain 54 a §:ssä tarkoitettu kunnan myöntämä lupa itsehoitoon tarkoitettujen nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiin. Lääkelain 34 §:n mukaan lääkevalmisteita, joita ei ole säädetty tai määrätty myytäväksi vain apteekkeista, saadaan myydä ja muutoin luovuttaa lääketukkukaupasta näiden valmisteiden vähittäismyyjille.

Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta tapahtuu pääasiassa tupakkalain valvonnan yhteydessä osana suunnitelmallista valvontaa. Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on nikotiinivalmisteiden myyntilupa noin 200 kohteella.

6.3 Tarkastusten sisältö ja menetelmät

Tarkastukset kohdistuvat kohteesta riippuen tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai annettujen kehotusten noudattamisen seurantatarkastuksissa. Tarkastukset sisältävät tarvittaessa näytteiden ottoa ja mittauksia. Tarkastuksesta tehdään tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan tiedoksi asianosaisille.

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalain asetettujen vaatimusten mukaisia. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, voidaan säännösten vastainen toiminta kieltää. Muita mahdollisia toimenpiteitä ovat tupakkalain 33 a §:ssä tarkoitettu kirjallinen huomautus ja varoitus, jotka ovat tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan peruuttamisen edellytyksiä.

Tupakkalain toteutumista voidaan osittain valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Valvonnassa noudatetaan valtakunnallisessa valvontaohjelmassa annettuja tarkastusohjeita.

Tarkastusten sisältö kohdetyypeittäin:

Tupakan ja nikotiinesteiden myyntipaikan tarkastus

Tupakan myyntikiellon noudattaminen ja omavalvonta tarkastetaan tarkastuslomakkeen mukaisesti. Samalla tarkastetaan myös tupakan, tupakointivälineiden ja tupakkajäljittelmien mainontakiellon noudattaminen myyntipaikassa sekä nikotiinikorvausvalmisteiden myynnin vaatimustenmukaisuus niissä kohteissa, joissa myös niitä on myynnissä.

Tarkastettavia asioita ovat mm.

- Omavalvontasuunnitelma ja suunnitelman noudattaminen käytännössä
- Omavalvontakirjaukset
- Myyntikieltoilmoitukset
- Myyntilupa-asiakirjan esilläpito
- Tupakkatuotteiden esilläpitokielto
- Myyjän ikä
- Tupakkatuotteiden merkinnät
- Mainonta

Ravintolatupakoinnin valvonta

Ravintoloissa, joissa on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila, tupakkalain mukaisella valvontatarkastukselle tarkastettavat asiat:

- Tupakansavu ei pääse kulkeutumaan tupakointitilasta muualle ravintolaan.
- Ruokaa tai juomaa ei nautita eikä tarjoilla tupakointitilassa.
- Tupakointitilaan ei ole järjestetty mitään oheistoimintaa (pelitoiminta, tv jne.)
- Tupakointitilassa ei työskennellä lukuun ottamatta järjestyksen, palo- ja pelastustoimen sekä turvallisuuden kannalta välttämätöntä työskentelyä.
- Tilan siivous tapahtuu vasta huolellisen tuuletuksen jälkeen.
- Tupakointitilalla on omavalvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta.
- Tupakointitilan teknistä toimintaa koskevista puutteista tehdään ilmoitus kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle.
- Anniskelulupaviranomaisille tehdään ilmoitus, mikäli tupakointitilassa nautitaan ruokaa tai juomaa tai sinne tarjoillaan.
- Mikäli tupakointitilan toiminnassa on puutteita, joita ei kehotuksista huolimatta saada korjattua, kunnan tupakkavalvontaviranomainen voi kieltää tupakointitilan käyttämisen.

Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti tehdään ensisijaisesti päivällä, ellei kysymyksessä ole ilta- tai yöravintola.

Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta

Tupakkalain 12 §:ssä luetelluissa kohteissa varmistetaan muiden tarkastusten yhteydessä, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain mukaista säännöllistä valvontaa suoritetaan mm. terveydensuojelulain mukaisten kohteiden, esimerkiksi päiväkotien ja oppilaitosten, tarkastusten yhteydessä.

6.4 Tarkastuksiin käytettävä aika

Valvontakohtetypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon suunnittelu, tarkastuksen valmistelutyöt, tarkastukseen kulunut aika sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

6.5 Suunnitelmallisen valvonnan tarkastukset ja tarkastustiheys

Tarkastustiheys perustuu riskinarviointiin. Riskiä lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntipaikan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- ajankohta (esimerkiksi syksyisin koulujen alettua)
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä
- mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

Arvio suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksiin ja niihin liittyviin muihin tehtäviin kuluvasta ajasta on esitetty taulukossa 6.5.

Tupakkalain ja lääkelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan resurssitarve on noin 70 - 80 henkilötyöpäivää.

6.6 Valvontaprojektit

Valvira ohjaa ja valvoo kuntien valvontaa suuntaavia valtakunnallisia tupakkalain valvontaprojekteja yhdessä aluehallintovirastojen kanssa. Aluehallintovirastoilla voi lisäksi olla omia alueellisia valvontaprojekteja. Valtakunnalliset ja alueelliset valvontaprojektit ovat osa kunnan toteuttamaa suunnitelmallista ja säännöllistä valvontaa. Niillä kunta toteuttaa valvontaa koordinoitusti ja tehokkaasti.

Tupakkalakia uudistettiin vuonna 2016. Tämän vuoksi tupakkalain valvontaa koskevat mahdolliset valtakunnalliset valvontaprojektit järjestetään vasta valvontaohjelmakauden 2015 - 2019 loppupuolella.

6.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Tupakkavalvonnan tiedonkeruu tapahtuu Facta-järjestelmässä, josta tiedot raportoidaan sähköisesti valtakunnalliseen tietojärjestelmään. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain valtioneuvoston asetuksen 665/2006 mukaisesti.

Arvioinnissa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saadut tulot sekä tulojen kohdentuminen. Valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuus kuvataan liittämällä arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä valvontakohdetyypeittäin, selvitys näytteenotosta valvontakohdetyypeittäin ja osallistumisesta valvontaprojekteihin. Tarvittaessa kerrotaan syyt tai perustelut mahdollisista toteutumatta jääneistä tavoitteista tai poikkeamista ja vaadittavat toimenpiteet, joiden avulla tavoitteet toteutuisivat seuraavalla tarkastelujaksolla.

7. ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA JA ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT 2015 – 2019

Päivitys vuodelle 2019

Eläinlääkintähuollon yksikkö vastaa kaikista lakisääteisesti eläinlääkäreille kuuluvista tehtävistä yhteistoiminta-alueella. Tehtävät ovat pääpiirteissä jaettu seuraavalla tavalla. Praktikkoeläinlääkärit vastaavat eläinlääkäripalveluista ja eläinten terveydenhuollosta. Valvontaeläinlääkärit vastaavat eläinten hyvinvoinnin valvonnasta, eläintautien suunnitelmallisesta valvonnasta ja eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotannon valvonnasta. Hygieenikkoeläinlääkärit vastaavat eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten valvonnasta. Elintarvikelain mukaisesta laitostenvalvonnasta kerrotaan enemmän elintarvikevalvonnan suunnitelmassa.

7.1 Perusteet ja tavoite

Ruokavirasto on laatinut valtakunnallisen ohjelman eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista (EHO) 2015 – 2019. Ohjelmasta säädetään eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 8 §:ssä ja valtioneuvoston asetuksessa eläinlääkintähuollosta (1031/2009) 1 §:ssä. EHO on osa ympäristöterveydenhuollon yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa ja (EY) N:o 882/2004 valvonta-asetuksen mukaista elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa (VASU).

EHO:n tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa Ruokaviraston ohjaamaa valvontaviranomaisten toimintaa. Tarkoituksena on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua ohjaamalla valvontaviranomaisia valvontasuunnitelman laatimisessa valvonnan toimeenpanemiseksi. Tavoitteena on erityisesti yhtenäistää valvontakäytäntöjä koko maassa ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Ohjelma sisältää lisäksi eläinlääkäripalveluiden saatavuutta ja laatua koskevat yleiset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet.

Ohjelmalla pyritään varmistamaan, että vastuutahot varaavat riittävät henkilö- ym. resurssit valvontatehtäviin ja eläinlääkäripalveluihin koko maassa.

7.1.1 Vaatimukset kunnan valvontasuunnitelmalle

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut. Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista (Eihl. 10 §)

Kunnallisessa suunnitelmassa kunnan tulee kuvata miten kunnaneläinlääkärille määrättyjen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Erityisesti tulee kuvata valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi.

Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Kunnan on valvontasuunnitelmassaan osoitettava, että yksiköllä on kartoitetun resurssitarpeen täyttämiseen riittävä määrä pätevää henkilökuntaa.

7.1.2 Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma

Tampereen kaupunki on tehnyt eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman vuosille 2015 - 2019. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein, valtakunnallinen valvontaohjelma ja mahdolliset aluehallintoviraston ohjeistukset huomioiden.

Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma koskee toiminta-aluetta; Tampere, Orivesi, Juupajoki, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Akaa ja Urjala.

7.2 Voimavarat, vastualueet ja työnjako

Tampereen eläinlääkintähuollon henkilökuntaan kuuluu ympäristöterveyspäällikkö, kaksi hygieenikkoeläinlääkärinä, kolme valvontaeläinlääkärinä ja yhdeksän praktikkoeläinlääkärinä.

Ympäristöterveyspäällikkö ja yksi praktikkoeläinlääkäri vastaavat eläinlääkintähuollon tehtävien yleisestä työnjaosta. Hygieenikkoeläinlääkärit, valvontaeläinlääkärit ja praktikkoeläinlääkärit vastaavat tehtävien työnjaosta omilla alueillaan. Isompi yksikkö antaa mahdollisuuden jakaa työtehtäviä tarkoituksenmukaisesti, projektiluontoisesti ja asiantuntemuksen mukaan.

Hygieenikkoeläinlääkärit vastaavat laitosisvalvonnasta. Valvontaeläinlääkäreiden työpanoksesta on 2,5 htv varattu hoitamaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan sekä eläintautivalvontaan liittyviä tehtäviä. 0,3 htv on varattu alkutuotannon valvontaan elintarvikelain nojalla. Työt jaetaan valvontaeläinlääkäreiden kesken alueellisesti ja niin että vuorollaan joku voi toteuttaa suunnitelmallista valvontaa projektiluontoisesti.

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkäripalvelut alueellisesti viidestä toimipisteestä:

Tampereen Lielahden toimipisteestä hoidetaan Tampereen alue, Oriveden toimipisteestä Oriveden ja Juupajoen alueet, Kangasalan toimipisteestä hoidetaan Kangasalan ja Pälkäneen alueet, Valkeakoskelta Valkeakosken sekä osan Akaan alueesta (ent. Toijala), Urjalasta Urjalan ja osan Akaan alueesta (ent. Kylmäkoski ja Viiala).

Lielahden vastaanotolla on erillinen leikkaustila, Kangasalla röntgen ja kaikilla vastaanotoilla on käytössä ultraäänilaitte. Lielahden ja Kangasalan vastaanotoilla on eläinlääkäreiden itse palkkaamat avustajat.

Yhdeksän praktikkoeläinlääkäriä sijoittuu vastaanotoille seuraavasti: kaksi Tampereen Lielahden, kaksi Oriveden, kaksi Kangasalan, yksi Valkeakosken sekä kaksi Urjalan vastaanotolle.

Traces -tarkastuksia tekevät valvontaeläinlääkärit ja tarvittaessa myös praktikot.

Suunnitelman liitteenä on eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus-lomake Taulukko 7.2.

7.2.1 Eläinlääkäripalvelut

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkäripalvelut sekä pien- että suurelaimille viidestä toimipisteestään. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa tekevät valvontaeläinlääkärit eivät tee praktiikkaa toimialueellaan, jääviysongelman välttämiseksi.

7.2.2 Päivystys

Päivystys suurten eläinten eläinlääkäripalvelujen osalta hoidetaan omalla alueella itse, niin että yksi yhdeksästä praktikosta on vuorollaan päivystysvuorossa. Suurelaimpäivystäjä on myös päivystävä virkaeläinlääkäri.

Päivystysyhteistyö suurten eläinten eläinlääkäripalvelujen osalta jatkuu myös Pirtevan kanssa. 1.1.2014 voimaan tulleella sopimuksella sovitaan eläinlääkintähuoltolain 13 §:n mukaisen päivystyksen järjestämisestä sekä eläinsuojelulain ja eläintautilain mukaisten kunnaneläinlääkäreille kuuluvien virkatehtävien hoitamisesta sopimusalueella. Käytännössä Tampereen ja Pirtevan alueilla on omat päivystysjärjestelyt, mutta tarvittaessa voidaan pyytää apua toisen alueen päivystäjältä. Pirtevan alue sisältää Pirkkalan, Lempäälän, Vesilahden, Hämeenkyrön, Nokian ja Ylöjärven.

Alueilla on yhdenmukainen subventiökäytäntö.

Pieneläinten päivystysaikainen (arkisin klo 15 – 08, viikonloppuisin ja arkipyhäisin) hoito järjestetään yksityisen eläinlääkäriaseman Evidensian (Evidensia Nekala, Evidensia Toijala ja Evidensia Hattula) kanssa koko päivystysaluetta koskien.

Tampereen kaupungin ympäristöterveyden toiminta-alueella (Tampere, Orivesi ja Juupajoki) koskeva sopimus pienten eläinten päivystysaikaisista eläinlääkäripalveluista Evidensian kanssa tuli voimaan 1.1.2014 alkaen. Sopimus koski ajanjaksoa 2014-2018. Valkeakosken ja Kangasalan alueille on laadittu 1.1.2015 alkaen vastaava sopimus. Sopimus kilpailutettiin loppuvuodesta 2018 kaudeksi 2019-20 ja päivystäjänä jatkaa Evidensia. Sopimuksen mukaan hankinta kohdistuu kunnan järjestettäväksi määrättyihin päivystysaikaisiin eläinlääkäripalveluihin pienille eläimille.

Käytössä on koko päivystysalueella keskitetty puhelinjärjestelmä, jossa suur- ja pieneläinpuheluille on eri numerot. Suur/hyötyeläinpuhelimet ohjautuvat päivystäjille eläinlääkäreille ja pieneläinpuhelimet osalta on arkisin klo 22 saakka asiakkaalla valintamahdollisuus mille päivystäjälle klinikalle puhelu ohjautuu. Puheluiden hinta on ppm.

7.2.3 Henkilökunnan täydennyskoulutussuunnitelma ja hallintomenettelyjen tuntemuksen varmistaminen

Henkilökunnan osaaminen varmistetaan riittävällä täydennyskoulutuksella.

Ympäristöterveyspäällikkö osallistuu vuosittain 3 - 6 htpv ja hygieenikkioeläinlääkärit, valvontaeläinlääkärit ja praktikkoeläinlääkärit kukin 4-8 htpv verran eläinlääkintähuoltoon tai eläinperäisten elintarvikkeiden valvontaan liittyviin koulutuksiin ja työkokouksiin. Vuosina 2015 – 2019 osallistutaan vähintään yhteen hallintomenettelyjä käsittelevään koulutukseen.

Koulutussuunnitelmaa täydennetään vuosittain koulutustarpeiden ja – tarjonnan mukaan. Koulutussuunnitelma täydentyy kalenterivuoden aikana koska kaikkia koulutuksia ei ole ilmoitettu edellisen kalenterivuoden loppuun mennessä.

Esimerkkejä koulutuksista, joihin voidaan osallistua:

- Ruokaviraston koulutukset eläinten hyvinvoinnista
- Rukaviraston ajankohtaisseminaarit eläinten hyvinvoinnista (ns. viranomaisten eläinsuojelupäivät)
- Ruokaviraston koulutukset eläintaudeista
- Rukaviraston koulutukset eläinten tuonnista ja viennistä sekä TRACES-järjestelmästä
- Rukaviraston järjestämät koulutukset viranomaistoimintaan liittyvistä rekistereistä, ohjelmista ja valvonnasta
- Ruokaviraston tarkastuseläinlääkäreille suunnatut koulutukset
- Ruokaviraston laitosvalvontaan ja Oiva-järjestelmän käyttöönottoon liittyvät koulutukset

- Aluehallintoviraston järjestämät eläinlääkintähuoltoon, eläintauti- ja eläinten hyvinvoinnin valvontaan tai ajankohtaisiin asioihin liittyvät sekä muut mahdolliset työkokoukset
- AVI:n työkokoukset
- Hallintomenettelyjä koskevat koulutukset
- Suomen eläinlääkäripäivät
- Muut mahdolliset eläinlääkintähuollon koulutukset esim. suur- tai pieneläinpraktiikkaan liittyvät koulutukset

7.2.4 Rekrytoidun henkilökunnan riittävän pätevyyden varmistaminen

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan rekrytoinnin yhteydessä opinto- ja työtodistusten sekä haastattelun avulla. Eläinlääkäreiden laillistuminen varmistetaan Eviran rekisteristä. Sen jälkeen pätevyys varmistetaan riittävällä täydennyskoulutuksella.

7.2.5 Eläinlääkäriin tehtäviksi säädetty valvontatehtävät

Ympäristöterveyden laatujärjestelmässä pidetään kirjaa tehtävistä, jotka on säädetty eläinlääkäriin tehtäviksi. Ympäristöterveyspäällikkö vastaa tehtävien työnjaosta siten, että kyseisiä tehtäviä ei anneta muiden kuin eläinlääkärien tehtäviksi.

7.2.6 Yksityinen palvelutarjonta

Tampereen alueella on noin 20 yksityistä eläinlääkintäpalveluiden tuottajaa ja lähialueella (Akaa, Hattula, Hämeenlinna, Kangasala, Lempäälä, Pirkkala, Valkeakoski ja Ylöjärvi) lisäksi yhteensä noin 20 yksityistä eläinlääkintäpalvelujen tarjoajaa.

7.3 Tietojärjestelmät

7.3.1 Tietojärjestelmät ja eläinrekisterien käyttö

Valvontaeläinlääkäreiden ja hygieenikkoeläinlääkäreiden valvontatiedot kirjataan kaikki yksikön omaan Facta-järjestelmään.

Eläinlääkintähuollon tietojärjestelmään ELVI on hallinnonalan perusjärjestelmä joka korvaa kauden aikana Elviksen ja Eliten. Se sisältää eläinlääkäri-, eläinkuljettaja-, eläinvälittäjä- ja lääkevalmisterekisterit. Lisäksi sinne tallennetaan virkatoimituksia, tautitapauksia, tautivastustusohjelmia, luvan – ja ilmoituksenvaraiset eläinten pitopaikat sekä rajoittavat määräykset.

TRACES -järjestelmän avulla seurataan oman alueen eläinten vientejä ja tuonteja. Eläintenpitäjärekisteristä pidetään yllä tietoja alueen eläintenpitopaikoista ja tuotantoeläinmääristä. Eläintenpitokieltoerekisteristä tarkistetaan, onko niillä henkilöillä, joista tehdään eläinsuojeluilmoitus, tai niillä, joille ollaan myymässä huostaan otettua eläintä,

eläintenpitokieltoa. Jos havaitaan, että henkilöllä, jolla rekisterin mukaan on voimassa oleva eläintenpitokielto, on eläimiä omistuksessaan tai hoidossaan, tehdään asiasta rikosilmoitus poliisille.

Valvontaeläinlääkäreillä on ympäristöterveyden yksikössä käyttöoikeudet TRACES -järjestelmään, eläintenpitäjärekisteriin, (sisältää eläintenpitokieltorekisterin), väestötietojärjestelmään sekä Pikanttiin.

Lihantarkastus raportoidaan uuteen Tarkkari-ohjelmaan, joka toimii yhdessä ELVI-järjestelmän kanssa.

Eläinperäisten elintarvikkeiden tuotantolaitosten valvontatiedot tulevat 1.5.2015 alkaen muun elintarvikevalvonnan perässä Oiva-järjestelmään ja valvontatiedot kirjataan kaikki yksikön omaan Facta-järjestelmään.

Pikantti on viranomaisille tarkoitettu Ruokaviraston ylläpitämä ekstranet, jossa voidaan seurata esimerkiksi eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä ajankohtaisia asioita, jakaa tietoa ja käydä keskustelua viranomaisten välillä.

Praktikkoeläinlääkäreillä on käyttöoikeudet Nasevaan, Sikavaan ja TRACES -järjestelmään.

Eläinlääkariohjelma Provetin yhteydessä ylläpidetään eläintenpitäjärekisteriä eli tietoja alueen eläintenpitopaikoista ja tuotantoeläinmääristä.

Tietojärjestelmien käytöstä järjestettäviin koulutuksiin on varauduttu.

7.4 Yhteistyö ja viestintä

7.4.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Ympäristöterveyspäällikkö vastaa eläinlääkintähuollon viestinnästä ja tiedotuksesta.

Praktikkoeläinlääkärit huolehtivat omien alueidensa osalta eläinlääkintähuollon käytännön viestinnästä ja yhteydenpidosta muihin viranomaisiin.

Valvontaeläinlääkärit huolehtivat eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan osalta käytännön viestinnästä ja yhteydenpidosta muihin viranomaisiin.

Aluehallintovirastoon pidetään yhteyttä tarvittaessa. Aluehallintovirastoon ja terveysviranomaisille (kaupunginepidemiologi) tehdään ilmoitukset eläintautilainsäädännössä säädettyjen ilmoitusvelvollisuuksien mukaisesti.

Pirkanmaan poliisilaitoksen kanssa on sovittu yhteistyötavoista partioiden ja tutkijoiden kanssa virka-avun ja tutkinta-avun sujuvuuden ja tiedonkulun varmistamiseksi. Poliisin kanssa hyvin alkanutta yhteistyötä kehitetään ja pyritään pitämään ainakin yksi alueen

valvontaeläinlääkärien ja poliisin edustajien yhteinen suunnittelu- ja tilannekatsauspalaveri vuodessa.

7.4.2 Erityistilanneviestintä

Erityistilanneviestinnässä noudatetaan ympäristöterveyden yksikön laatujärjestelmässä kuvattuja viestintäohjeita.

7.5 Maksut

Praktikkoeläinlääkärit noudattavat kunnallista eläinlääkäritaksaa (voimassa 1.1.2019 alkaen).

Evidensia (Evidensia Nekala, Evidensia Toijala ja Evidensia Hattula) perii pienten eläinten eläinlääkäripalvelujen osalta kustannukset eläinten omistajalta ja osa perusmaksuista on määritelty sopimuksessa.

Päivystyspuhelumaksut ovat ppm.

Eläinlääkintähuoltolain mukaisesti subventoidaan hyötyeläinten sairasmatkoja, silloin kun eläimenpito on osa elinkeinonharjoittamista. Subventiomaksu on yli 30 km:n ylittävien sairasmatkojen perusmaksun ylittävältä osalta, jolloin omavastuu on 30 km matkaa vastaava käyntimaksu +kilometrikorvaus.

Subventio lasketaan verottomilla hinnoilla ja siinä lasketaan ensimmäisen eläimen käyntimaksu (korotuksineen) ja matkakulut yhteen, ja tästä summasta omistaja maksaa omavastuun sekä kaiken arvonlisäveron.

Vastaanottokäynneistä perittävät klinikkamaksut ja joidenkin hoito- ja tutkimuslaitteiden käytöstä perittävät laitteiden käyttömaksut perustuvat alueellisen ympäristöterveydenhuollon jaosto hyväksymiin taksoihin. Taksat on tarkistettu ja hyväksytty viimeksi 19.4.2018, ja tarkastetut maksut ovat tulleet voimaan 1.6.2018.

Voimassa oleva taksa on nähtävillä ympäristöterveyden nettisivuilla, toimistossa ja palvelupisteessä.

Klinikka- ja laitteiden käyttömaksut on otettu käyttöön vuoden 2015 aikana.

7.6 Eläinten terveyden valvonta

7.6.1 Hankkeet

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston antamien määräysten ja ohjeistusten mukaisesti mahdollisiin valvontahankkeisiin. Rukaviraston, THL:n ja HY ELTDK:n hankkeisiin osallistutaan myös mahdollisuuksien mukaan, lähinnä näytteiden keräämisen muodossa.

7.6.2 Eläintautivalmius

Eläintautivalmiudesta vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit ja valmiuseläinlääkäreinä toimivat praktikkoeläinlääkärit, tarvittaessa myös kaikki muut praktikkoeläinlääkärit ja hygieenikkoeläinlääkärit.

Praktikkoeläinlääkäreistä kolme on valmiuseläinlääkäreitä: Jouko Jakala, Kirsi Hammar ja Jyrki Haapasalmi.

Toiminta poikkeustilanteissa kuvataan valmiussuunnitelmassa.

Välttämättömien eläinlääkintähuollon tehtävien hoito ja eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestäminen eläintautiepidemian aiheuttamassa poikkeustilanteessa

Eläinlääkintähuollon tehtävät hoidetaan poikkeustilanteessa siten, että välttämättömät tehtävät jaetaan käytössä olevan työvoiman mukaisesti. Eläinten hoito järjestetään ensisijaisesti praktikoiden toimesta. Eläintautitilanteissa valmiuseläinlääkärinä toimivien praktikkoeläinlääkäreiden ollessa estyneinä työtehtäviensä hoidosta, muut praktikkoeläinlääkärit hoitavat kyseisen praktiikka-alueen tehtävät.

Eläinten hyvinvoinnin valvonnan tekevät ensisijaisesti valvontaeläinlääkärit, heidän estyessään praktikkoeläinlääkärit tai muut eläinlääkärit, sekä viime kädessä poliisi tai terveystarkastajat/ympäristöinsinöörit toimivat eläinsuojeluvalvojina. Aluehallintoviraston hyväksymä vapaaehtoinen eläinsuojeluvalvoja voi halutessaan avustaa terveystarkastajia/ympäristöinsinöörejä ja poliisia (viranomaisen pyynnöstä) eläinsuojelutarkastusten tekemisessä.

Pieneläinpäivystys poikkeustilanteissa

Tampereen kaupungin sopimuksessa eläinlääkäripalvelujen hankinnasta pienille kotieläimille ei ole erillistä mainintaa poikkeustilanteista. Sopimus kattaa kuitenkin kaikki eläinlääkintähuoltolaissa kunnan järjestettäväksi määrätyt eläinlääkäripalvelut.

Kaikilla praktikkoeläinlääkäreillä on kuitenkin valmius hoitaa myös pieneläimiä ja alueella on edelleen runsaasti yksityisiäkin eläinlääkäreitä. Osa näistä muista klinikoista on auki myös päivystysaikana.

7.6.3 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Tampereen kaupungin ympäristöterveyden toiminta-alueen praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit huolehtivat ja kukin osaltaan ryhtyvät toimenpiteisiin eläintautiepäily- ja eläintautitapaustilanteissa sekä tekevät osaltaan eläintauti-ilmoitukset Maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintä- ja elintarvikeosaston päätöksen vastustettavista eläintaudeista ja eläintautien ilmoittamisesta 1346/1995 mukaisesti.

Tampereen kaupungin pieneläinten terveyden- ja sairaanhoidosta vastaavan yksityisen eläinlääkäriaseman palveluksessa oleva eläinlääkäri ilmoittaa eläintautiepäilystä ja

eläintautitapauksesta välittömästi Tampereen ympäristöterveyteen valvontaeläinlääkärille tai praktikkoeläinlääkärille.

Toiminta poikkeustilanteissa kuvataan valmiussuunnitelmassa.

Eläintautien vastustamisessa toimitaan eläintautilainsäädännön ohjeiden mukaisesti. Kyseisten ohjeiden mukaan vastustustyön johto siirtyy tietyissä tapauksissa läänineläinlääkärin tehtäväksi.

7.6.4 Zoonoosien valvonta

Eläinlääkintähuollon eläinlääkärit ilmoittavat toteamistaan liitteessä 7 tarkoitetuista zoonooseista viimeistään seuraavana arkipäivänä tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkäriksi (kaupunginepidemiologi Sirpa Räsänen).

7.6.5 Terveysvalvontaohjelmat

Praktikkoeläinlääkärit vastaavat omien alueidensa terveysvalvontaohjelmien toteutuksen, hoitavat niihin liittyvän tarkastustoiminnan ja näytteenoton sekä dokumenttien toimittamisen eteenpäin ja arkistoinnin toimipistekohtaisesti.

Viranomaisten valvontamenettelyt ja resurssitarve terveysvalvontaohjelmissa

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueen terveysvalvontaohjelmiin kuuluvat pitopaikat on lueteltu resurssitarveliitteessä.

Ohjelmiin liittyneistä tiloista pidetään kirjaa ja terveysvalvontaohjelmiin liittyviä asiakirjoja hallinnoidaan ympäristöterveyden ja/tai eläinlääkintähuollon tietojärjestelmän avulla.

Siipikarjan salmonellavalvontaohjelman osalta seurataan toimijan toteuttaman näytteenoton säädöstenmukaisuutta tarkastamalla näytteenottoon liittyvät asiakirjat viranomaisnäytteenoton yhteydessä. Parvista toimitetut saapumisilmoitukset tallennetaan tilakohtaisesti ympäristöterveyden tietojärjestelmään.

Tiloilla poistettujen nautojen tietoja seurataan aluehallintoviraston toimittamista tilastoista ja epäkohdat selvitetään alkutuotannon toimijalta tapauskohtaisesti.

Jos havaitaan, että terveysvalvontaohjelmaa ei ole toteutettu säädösten mukaisesti, ryhdytään tilanteen mukaan toimenpiteisiin aluehallintoviraston antamien ohjeiden mukaisesti.

7.6.6 Vesiviljelylaitosten terveysvalvonta

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on viisi vesiviljelylaitosta. Laitokseen tehdään tarkastuksia ja valvontanäytteitä otetaan valtakunnallisen valvontaohjelman

liitteen 4 mukaisesti. Vesiviljelylaitosten valvontaa koskevaan koulutukseen osallistutaan, mikäli sellainen järjestetään suunnitelmakauden aikana.

7.6.7 Kyyhkyslakat

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella ei ole tiedossa kyyhkyslakkoja. Alueella on ainoastaan lemmikkeinä pidettäviä kyyhkysiä. Siipikarjaa (ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvat lajit) lemmikkeinä pitäviä kehoitetaan ilmoittautumaan rekisteriin muun valvonnan yhteydessä, mikäli sitä ei muutoin ole tehty.

7.6.8 Muu tautiseuranta

Ruokaviraston vuosittain pyytämien seurantanäytteiden ottamisen toteutumisesta määräaikoihin mennessä vastaavat pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa praktikkoeläinlääkärit. Näytteiden ottamisen määrääjat sisällytetään valvontaa tekevän eläinlääkäriin vuosiakatauluun. Tiedot taltioidaan ympäristöterveyden tietojärjestelmään ja näytteenoton etenemisestä ja näytetuloksista toimitetaan tietoa aluehallintovirastolle viraston antamien ohjeiden ja aikataulun mukaisesti.

7.6.9 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Hevosten lisääntymiseen liittyviä tutkimuksia ja keinosiemennyksiä siirtospermalla tehdään jonkin verran. Mahdollisia hevosten alkionsiirtoihin liittyviä alkuvaiheen perustutkimuksia tehdään tarvittaessa.

Pieneläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä palveluita ei tarjota.

7.6.10 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Sivutuotealan laitosten rekisteröinti, hyväksyntä ja laitosten valvonta

Sivutuotteita koskeva lainsäädäntö [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011] edellyttää, että sivutuotteita käsittelevillä, varastoivilla ja hävittäville laitoksilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Viranomaisen on suoritettava laitoksissa säännöllisin väliajoin tarkastuksia ja valvontaa. Valvontaviranomaiset on määrätty laitostyyppikohtaisesti MMM:n asetuksessa N:o 1193/2011.

Alueella toimivat sivutuotelaitokset ovat pääasiassa broilerkasvattamoiden polttolaitoksia. Valvontaeläinlääkärit toteuttavat ja raportoivat aluehallintoviraston tarkastettavaksi päättämien laitosten valvonnan määrättynä aikana.

Sivutuotteiden hautaaminen

Eläimistä saatavia sivutuotteita ovat muut kuin ihmisravinnoksi eläimistä saatavat tuotteet. Näitä ovat esimerkiksi kuolleet eläimet, entiset eläinperäiset elintarvikkeet, kompostointilaitoksiin menevä ruokajäte sekä teurastamon eläinperäinen sivutuote.

Ilmoitusvelvollisuus sivutuotteiden hautaamisesta poistui 1.1.2012, ainoastaan tautitapauksissa toimijan on ilmoitettava aluehallintovirastolle aikomastaan sivutuotteiden hautaamisesta. Sivutuotteita hautaamalla hävittävän on pidettävä kirjaa (kirjanpito on säilytettävä 2 vuotta ja se on pyydettäessä esitettävä valvontaviranomaiselle) haudattujen raatojen tai muiden sivutuotteiden määristä, luokista ja lajeista sekä hautauspäivämääristä ja paikoista. Kirjanpitovelvollisuus ei koske lemmikkieläinten eikä hevoseläinten kokonaisten raatojen hautaamista.

Sivutuotteiden hautaamisen suhteen Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alue ei sijaitse ns. syrjäisellä alueella märehelijöiden, sikojen ja siipikarjan osalta, joten niitä ei saa haudata. Koko Suomi on luokiteltu syrjäiseksi alueeksi hevosten, porojen, lemmikkieläinten sekä kuolleenä syntyneiden märehelijöiden ja porsaiden osalta, joten niitä saa haudata ohjeiden mukaan myös Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella. Turkiseläinten osalta Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alue on luokiteltu syrjäiseksi alueeksi ja niiden hautaaminen on sallittua.

Ruokaviraston internet sivuilta löytyvät ohjeet hautaamiseen

Valvontaeläinlääkärit valvovat toimijoiden hautauksistaan pitämää kirjanpitoa ja tarkistavat haudattavan sivutuotteen, hautauspaikan ja käytettävät välineet tarvittaessa. Lisäksi valvotaan, että sivutuotteet hävitetään säädösten mukaisesti. Tiloilla poistettujen nautojen tietoja seurataan aluehallintoviraston toimittamista tilastoista ja tarvittaessa selvitetään tapauskohtaisesti, onko terveysvalvontaohjelmaa noudatettu. Tarvittaessa tilallisia ohjeistetaan kirjallisesti (kehotus) sivutuotteiden hävittämisestä ja terveysvalvontaohjelmien noudattamisesta.

Käsittelemättömiä sivutuotteita käyttävät toimijat, Haaskanpito

Haaskanpito on toimintaa, jolla eläimiä houkutellaan ravinnon avulla ruokintapaikalle ja jonka tarkoituksena on valokuvata, katsella tai metsästä eläimiä. Haaskapaikan sijainnista, ruokintaan sallituista sivutuotteista sekä toimijoiden kirjanpito- ja ilmoitusvelvollisuuksista on säädetty maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1193/2011 sekä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011, sivutuotelaki 517/2015 § 6,7 ja ja MMMa N:o 783/2015 eläimistä saatavista sivutuotteista, laki eläintunnistusjärjestelmästä 238/2010.

Jos haaskana käytetään muita kuin luonnonvaraisia eläimiä ja niiden teurasjätteitä, toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jonka alueella haaskaa aiotaan pitää. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista ja sen voidaan tehdä joko kirjallisesti tai Ruokaviraston internet sivuilta löytyvällä lomakkeella.

Kun tuotantoeläimistä peräisin olevaa ainesta viedään haaskapaikalle, on toimijan tehtävä jokaisesta vientikerrasta käyttöilmoitus. Ilmoitus tehdään kunnaneläinlääkärille, jonka alueelta sivutuotteet ovat peräisin. Mikäli haaskapaikka sijaitsee toisen kunnan alueella, on myös tämän käyttökunnan kunnaneläinlääkärille toimitettava käyttöilmoitus. Ilmoituksen voi tehdä käyttämällä Eviran nettisivuilta löytyvää mallipohjaa.

Toimijoilta tulevat ilmoitukset haaskapaikoista ja toimijoiden tiedot lähetetään AVlin tallennettavaksi eläintenpitäjärekisterin osana toimivaan haaskarekisteriin. Lisäksi tiedot tallennetaan ympäristöterveyden tietojärjestelmään. Tiedot kootaan vuosittain ja raportoidaan aluehallintovirastolle viraston antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Haaskapaikalle vietävät luonnonvaraisille eläimille tarkoitetut sivutuotteet tarkastetaan tarvittaessa ennen niiden käyttöä ja käyttö kielletään, mikäli aineksessa on tai epäillään olevan tautiriski tai lääkejäämiä.

Valvontaeläinlääkärit valvovat haaskoja ja haaskanpitoa.

7.7 Tuonti ja vienti

Traces-järjestelmän ilmoituksia ja niistä seuraavista toimenpiteistä vastaavat valvontaeläinlääkärit ja praktikkoeläinlääkärit.

Tuonti ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Tilanteissa, joissa aluehallintovirasto ilmoittaa, että paikkakunnalle saapuu kolmansista maista eläin- tai tuote-eriä, joissa on syytä epäillä eläintautiriskiä tai jos epäillään, että eläin- tai tuote-erä on tuotu maahan laittomasti, eläinlääkäri voi läänineläinlääkäriin määräyksestä tehdä tarvittavat asiakirja- ja eläin- tai tuote-erätarkastukset aluehallintoviraston ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti. Tarkastuksen tuloksesta raportoidaan välittömästi kirjallisesti aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon. Jos tarkastettu erä ei täytä tuontiehtoja, tämä ilmoitetaan Ruokavirastolle annettavassa raportissa.

Elävien eläinten ja eläimistä saatavien muiden tuotteiden kuin elintarvikkeiden sisämarkkinakauppa ja vienti

Ruokavirastoon rekisteröityineistä sisämarkkinakaupan tuojista ja viejistä saadut ilmoitukset ja tuontiluvat kirjataan ympäristöterveyden tietojärjestelmään. Epäselvissä

tapauksissa käännytään läänineläinlääkäriin tai Ruokaviraston puoleen. Tuontieriä ei tarkastuksessa hyväksytä eikä vientieriä saa lähettää, jollei virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirastosta saadut sisämarkkinatuonnin ennakoilmoitukset kirjataan ympäristöterveyden tietojärjestelmään.

Virkaeläinlääkäriin tarkastamien tuontierien tarkastusten raportointi tapahtuu TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osio.

Hylätyistä eristä (myös lemmikkieläintuonneista tehdyt hallintopäätökset) ilmoitetaan Ruokavirastoon Eläinten terveys- ja hyvinvointiyksikköön. Tällaisista toimenpiteistä päättäminen edellyttää yhteydenpitoa myös lähettäjämaan viranomaisiin, tiettyjä poikkeuksia (sovitut käytännöt Suomen ja tiettyjen valtioiden välillä) lukuun ottamatta.

Annettujen määräysten toteutuminen seurataan aina, esim. varmistamalla että eläimet on palautettu alkuperämaahan tai että ne on lopetettu. Seuranta tapahtuu pyytämällä esim. virka-apua tullilta (tulli ilmoittaa, kun eläin on palautettu lähtömaahan) tai tekemällä yhteistyötä alkuperämaan viranomaisten kanssa, tai pyytämällä lopetustodistus lopetuksen tehneeltä eläinlääkäriltä (omistaja veloitetaan päätöksessä toimittamaan lopetustodistus ympäristöterveyteen määräaikaan mennessä).

Sisämarkkinavienti

Valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri kirjoittaa tarvittavat vientitodistukset sisämarkkinakaupassa vietäville eläimille silloin, kun kohdamaa edellyttää virkaeläinlääkäriin todistusta.

Mahdollista vastaanottajamaasta annettavaa palautetta seurataan ja tarvittaessa siihen reagoidaan esim. TRACES -järjestelmän kautta.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri kirjoittaa tarvittavat vientitodistukset EU:n ulkopuolelle vietäville seura- ja harrastuseläimille silloin, kun kohdamaa edellyttää virkaeläinlääkäriin todistusta.

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti, eli Ensisaapumisvalvonta

Ensisaapumispaikka tarkoittaa sitä paikkaa missä EU:n sisältä tuleva eläinperäisiä elintarvikkeita sisältävä kuorma ensimmäistä kertaa puretaan. Ensisaapumispaikan ja –

toimijan hyväksyntää haetaan Ruokavirastosta. Ensisaapumisvalvonta on Ruokaviraston vastuulla.

Ruokavirasto ja Tampereen kaupunki on tehnyt sopimuksen valvonnan järjestämisestä alueella. Ruokavirasto laatii kohde - ja toimijakohtaisen ensisaapumissuunnitelman, joka on laitosvalvonnan taulukon liitteenä. Hygienenikkoeläinlääkäri vastaa pääasiassa ensisaapumisvalvonnasta.

Eläinperäisten elintarvikkeiden vienti

Eläinperäisiä elintarvikkeita toimitettaessa vientiin EU:n ulkopuolelle, kirjoittaa laitosta valvova eläinlääkäri kuorman mukaan vientitodistuksen. Tällöin on varmistuttava siitä että laitoksen toiminta vastaa myös tuontimaan (Venäjä, USA) vaatimuksia. Laitosta valvova hygienenikkoeläinlääkäri vastaa vientitodistusten kirjoittamisesta. Venäjän vientitodistuksia saa allekirjoittaa kurssin käynyt henkilö. Näitä on yksikössä kolme; Mari Porma; Mari Jurmu ja Hanna Lundström.

7.8 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinsuojelulain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnissa eläinsuojeluviranomaisia ovat kunnaneläinlääkärit, terveystarkastajat ja poliisi.

Eläinsuojeluvalvontaa Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella hoitavat virka-aikana valvontaeläinlääkärit, tarvittaessa myös praktikkoeläinlääkärit tai ympäristöterveyspäällikkö sekä terveystarkastajat/ympäristöinsinöörit ja poliisi. Virka-ajan ulkopuolella eläinsuojeluvalvonnasta vastaa poliisi ja päivystävä praktikkoeläinlääkäri.

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueen valvontaeläinlääkärit, hygienenikkoeläinlääkärit ja ympäristöterveyspäällikkö eivät tee praktiikkaa. Tuotantoeläintiloja on vähän ja tilanteita, joissa eläinsuojeluvalvontaa tuotantoeläintilalla tekisi praktikkoeläinlääkäri, jolla on tilalle kiinteä asiakassuhde, ei käytännössä synny. Järjestely takaa sen, että eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa ei tee henkilö, joka olisi asiakkaaseen kiinteässä asiakassuhteessa.

Resursseja eläinten hyvinvoinnin valvontaan Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on varattu resurssitarveliitteessä ilmoitetun mukaisesti.

Eläinsuojelutarkastukset

Havaittaessa eläinsuojelutarkastuksella eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (kiireelliset toimet eläinsuojelulain 44 § nojalla tai kiellot

ja määräykset eläinsuojelulain 42 § nojalla). Jos määräyksiä tai kieltoja on annettu, niiden toteuttamiselle annetaan määräaika, minkä kuluttua umpeen tehdään kohteeseen uusintatarkastus. Vaikka määräys olisi pysyväisluonteinen tai sille ei muusta syystä ole annettu tiettyä määräaika, seurataan kohteen tilannetta uusintatarkastuksilla, mikäli eläinlääkäri katsoo sen tarpeelliseksi (eläinsuojelulain 39 § mukainen epäily säilyy). Aluehallintovirastoa voidaan pyytää tehostamaan annettua määräystä tai kieltoa uhkasakolla.

Vaikeista tai erityisen kriittisistä eläinsuojelutapauksista tiedotetaan erikseen aluehallintovirastoon. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto voi kunnan valvontaviranomaisen pyynnöstä suorittaa kriittisiä eläinsuojelutehtäviä tai avustaa niissä.

Kaikista eläinsuojelutarkastuksista, joilla on havaittu eläinsuojelulakia rikotun, lähetetään kopio tarkastuskertomuksesta ja eläinsuojelupäätöksestä, sekä mahdolliset valokuvat tai muut tallenteet poliisin rikostutkintaan Pirkanmaan poliisilaitokselle. Jos epäkohdat tarkastuskohteessa ovat vakavia, mittavia tai katsotaan muuten tarpeelliseksi, kutsutaan poliisin tutkijapartio paikalle kohteeseen tarkastuksen yhteydessä.

Tarkastuksista tehdään aina kirjallinen tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan eläimen omistajalle ja mahdollisille muille asianosaisille tiedoksi. Kaikki asiakirjat tallennetaan ympäristöterveyden tietojärjestelmään ja tarkastuskertomukset ja päätökset arkistoidaan.

Kiireellisissä tapauksissa, missä todetaan, että on ryhdyttävä eläinsuojelulain 44 § mukaisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi, hoitoa hankitaan seuraavasti:

- Pienet seura- ja harrastuseläimet

- viedään hoitoon eläinhoitolaan, jonka kanssa kaupungilla on sopimus löytöeläinten hoidosta (lähinnä päivystysaikana tulevat tapaukset, joissa poliisi toimii eläinsuojeluviranomaisena), tai
- viedään hoitoon jonkin toisen luotetun tahon luokse, tai
- hoidetaan omistajan kotona mikäli eläimiä on suuri määrä tai niiden sijoittaminen muualle ei muusta syystä onnistu, tai
- konsultoidaan aluehallintovirastoa eläinten hoidon järjestämisestä.

Löytöeläinlaitoksen ja muiden hoitopaikkojen kanssa tehdään aina erillinen kirjallinen sopimus hoidosta ja sen kustannuksista.

- Tuotantoeläimet

- hoitoa hankitaan mahdollisuuksien mukaan tilalle, jossa eläimet ovat.
- Aluehallintovirastoa konsultoidaan hoidon hankkimisessa (mahdolliset järjestelyt lomitustoimen kanssa).

Eläinsuojelurikosepäilyissä voidaan epäillyn rikoksen kohteena ollut kuollut tai lopetettu eläin lähettää Ruokaviraston patologian yksikköön avattavaksi.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tehdään vuosittain reilu 300 kpl. Ammattimaisen eläintenpidon suunnitelmallisia tarkastuksia pyritään tekemään kerran

vuodessa kaikkiin tiedossa oleviin ilmoitusvelvollisiin kohteisiin (tiedossa noin 100 kohdetta), mikäli toimintaa ei ole kotirauhan piirissä. Jos kaikki kohteen toiminta tapahtuu kotirauhan piirissä, ei kohteeseen tehdä säännöllisiä vuositarkastuksia, vaan vain epäilyyn perustuvia tarkastuksia tarvittaessa. Tiedossa olevien ilmoituksenvaraisten kohteiden erittely on esitetty resurssitarvelomakkeessa.

Eläinten lopetus

Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Luonnonvaraisten eläinten lopettamisesta syntyneet kulut kunta laskuttaa aluehallintovirastolta.

Teurastamot ja pienteurastamot

Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueella on kaksi pienteurastamoita. Tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinsuojelua teurastuksen yhteydessä. Alueella on ns. kuntasopimus Ruokaviraston kanssa, eli lihantarkastus, laitosvalvonta sekä eläinsuojelu- ja eläintautivalvonta teurastamoilla hoidetaan yksikön eläinlääkäreiden toimesta.

Tukivalvonta

Perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä, lähetetään tarkastuspöytäkirja aluehallintovirastoon mahdollisimman pian tarkastuksen tekemisen jälkeen (tavoite viikon kuluessa). Vakavissa laiminlyöntitapauksissa tiedotetaan puutteista myös erikseen läänineläinlääkärille puhelimitse tai sähköpostilla heti kun puutteita havaitaan.

7.9 Eläinlääkäripalveluiden toimeenpano

Tampereen kaupunki huolehtii itse eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan vastuulla olevien terveyden ja sairaanhoitopalvelujen järjestämisestä Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueen (Tampere, Orivesi, Juupajoki, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Akaa ja Urjala) hyötyeläimille ja suurille kotieläimille päivä- ja päivystysaikana, pieneläimille päiväaikana ja lisäksi sekä suurten että pienten eläinten vientiin liittyvistä toimenpiteistä.

Orivesi liittyi Tampereen ympäristöterveyden toiminta-alueeseen 1.1.2014 ja muut kunnat 1.1.2015 alkaen.

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkäripalvelut alueellisesti viidestä toimipisteestä. Valvontaeläinlääkärit sijaitsevat kahdessa toimipisteessä; Kangasalla ja Lielahdessa. Hygieenikkoeläinlääkärit sijaitsevat Kangasalan ja Tampereen toimipisteissä.

Pieneläinten päivystyspalvelut ostetaan Evidensia Oy:ltä (Evidensia Nekala, Evidensia Toijala ja Evidensia Hattula).

Palveluntuottaja toimittaa kaikki valitukset ja korvausvaatimukset tiedoksi ympäristöterveyspäällikölle. Tarvittaessa Tampereen ympäristöterveys tai eläimen omistaja pyytävät Eläinlääkintävahinkojen arviointilautakunnan arviointia eläimen hoidosta.

7.10 Suunnitelman arviointi ja toteutumisen valvonta

Tampereen kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan suunnitelma arvioidaan ympäristöterveyden yhteisen valvontasuunnitelman arvioinnin yhteydessä. Arvioinnista laaditaan arviointiraportti, joka viedään hyväksyttäväksi terveyttä ja toimintakykyä edistävien palveluiden lautakuntaan ennen raportin lähettämistä aluehallintovirastolle.

Palautteen kerääminen, Valitusten käsittely ja Toiminnan parantaminen

Eläinlääkintähuollon ostopalvelutoiminnan asiakasvalitukset ja korvauspyynnöt vastaanottaa ja käsittelee palveluiden tuottaja (Evidensia Oy) ja lähettää ne tiedoksi hygieenikkoeläinlääkärille. Ympäristöterveyden yksikköön tehdyt valitukset ohjataan samoin palveluiden tuottajalle. Tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoidon osalta valitukset ja korvauspyynnöt käsitellään Tampereen ympäristöterveyden toimesta. Valvontatoimista tehdyt hallintovalitukset käsittelee Hämeenlinnan hallinto-oikeus ja muut kantelut ja valitukset se viranomaisen (aluehallintovirasto; terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta), jolle kantelu tai valitus on kohdistettu.

Eläinlääkintähuollon ostopalvelutoiminnasta (pieneläimet) tuleva palaute kootaan ja analysoidaan jokaisen toimintavuoden lopuksi. Tulokset raportoidaan valvontasuunnitelman toteutuman yhteydessä.

Eläinlääkintähuollon ostopalveluun liittyvät valitukset käsitellään ja toimintaan liittyvien osa-alueiden vaatimustenmukaisuus varmistetaan yhteistyössä palvelujen myyjän kanssa lainsäädännön ja sopimusten asettamilla tavoilla.

Kunnan suunnitelmaa päivitettäessä huomioidaan ne seikat, joista edellisen toimintavuoden aikana on saapunut valituksia tai joista on huomautettu aluehallintoviraston tarkastuksissa ja auditoinneissa, sekä asiakaspalautteet. Kehittämistarpeet kerätään vuoden mittaan sitä mukaa kun niitä tulee kunnan tietoon ja korjaavat toimenpiteet kirjataan seuraavan vuoden suunnitelmaan. Korjaavien toimenpiteiden onnistumista seurataan jatkuvasti ja tiedot kootaan seuraavan vuoden toimintaraporttiin.

Vastuu- ja muut vakuutukset ja lausunnot Eläinlääkärivahinkojen arviolautakunnalta

Oman tuotannon hyötyeläinten ja suurten eläinten eläinlääkäripalvelut, arkiajan pieneläinten eläinlääkäripalvelut:

Eläinlääkärin tai hänen avustajansa aiheuttamasta vahingosta vastaa vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n ja 2§:n mukaan se kunta, jonka palveluksessa eläinlääkäri tai avustaja on tai kyseinen työ/virkasopimuksessa oleva eläinlääkäri tai avustaja vahingonkorvauslain 4 luvun 1 ja 2 §:n mukaisesti.

Pienten eläinten eläinlääkäripalvelut:

Palveluntuottajalla on vastuuvakuutus, joka kattaa tilaajalle, kolmannelle osapuolelle tai tämän omaisuudelle aiheutuneet vahingot.

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan lausuntoa voivat pyytää tarvittaessa Tampereen ympäristöterveys tai eläinten omistajat.

7.11 Seuranta ja raportointi

VASU-raportointi

VASU-raportointi tehdään Ruokaviraston ohjeen ”Ohje kunnalle elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveys- ja hyvinvointivalvonnan raportoimiseksi aluehallintovirastoon” (Ruokaviraston toimintaohje 11009) mukaisesti.

Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

- tiedot tehdyistä eläinsuojelutarkastuksista ja - päätöksistä toimitetaan välittömästi tai vähintään kuukausittain aluehallintovirastoon ja poliisille
- terveysvalvontaohjelmien käyntien asiakirjat toimitetaan välittömästi tarkastuksen jälkeen aluehallintovirastoon
- tautiepäilyt ilmoitetaan kohdan Eläintautiepäilyt ja –tapaukset mukaisesti
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota: laskutus tehdään neljännesvuosittain aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot toimitetaan esitettyjen aikataulujen mukaisesti

Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Tuotantoeläinten terveyden- ja sairaanhoitoa koskevat tilastot saadaan oman tuotannon praktikkoeläinlääkäreiden toimesta.

Tiedot eläinlääkintähuollon pieneläinpäivystyksen ostopalveluiden käytöstä saadaan palveluntuottaja Evidensia Oy:ltä.

Tiedot liitetään kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin ja toimitetaan vuosittain aluehallintovirastolle.

TAULUKKO 4.3.2 ELINTARVIKEVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA 2016 - 2019, päivitys vuodelle 2019

Toimi- ala- luokka (kuti)	Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskityyppi (toimintatyyppi)	Kohtei- den LKM TRE	Kohtei- den LKM Orivesi	Kohtei- den LKM Juupa- joki	Kohtei- den LKM K:ala	Kohtei- den LKM Päikäne	Kohtei- den LKM Valkeak- oski Urjala Akaa	Tarkastuksia yhteensä 2019 kpl*	Keskimääräin en tarkastusaika h	Hiötpv/ vuosi	Suunnitelmallisen valvonnan painopisteet sen lisäksi, mitä valtakunnallisessa valvonnassa on määritelty
	Maitoala										
K1.1	Maitoalan valmistus	2	0	0	0	0	2	6	5	4,29	
K 1.2	Maitoalan valmistus 50 000- 2 000 000 l/v	0	0	0	0	1	0	2	4	1,14	
K 1.4	Maitoalan valmistus < 50 000 l/v	0	0	0	0	1	0	1	4	0,57	
K 1.6	Muu maitoalan valmistus	1	0	0	0	1	0	1	4	0,57	
	Liha-ala										
K 2.1	Pienteurastus, lihintarkastus (x 2, ante	0	0	0	0	0	0	0			
K 2.6	Liha-alan valmistus < 1 Mkg/v	1	0	0	0	0	1	3	5	2,14	
K 2.7	Liha-alan valmistus >1 Mkg/v	4	0	0	2	0	1	48	5	34,29	
	Kala-ala										
K 3.2	Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely / Kalajalosteiden valmistus < 250 000 kg/v	0	1	0	0	0	1	3	5	2,14	
										40,86	
	Vilja- ja kasvisala										
K 5.2	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	18	0	1	5	2	8	29	3	12,43	
K 5.3	Ruoka- ja kahvileipien valmistus	12	0	0	3	1	1	7	2	2,00	
K 5.5	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	4	0	1	3	1	1	8	2	2,29	
K 5.6	Pakkaamotoinnista, vähäistä kauppakunnostusta	2	2	0	0	0	1	2	2	0,57	
	Elintarvikkeiden valmistus									0,00	
K 6.1	Yhdistelmätuotteiden valmistus	2	1	0	0	0	1	5	3	2,14	
K 6.2	Makeisten valmistus	0	0	0	0	0	0	0	2	0,00	
K 6.3	Juomien valmistus	3	0	0	0	0	0	2	2	0,57	
K 6.4	Muu valmistus (esim. kahvinpaahdo)	8	2	1	2	1	4	6	2	1,71	
										21,71	
Toimi- ala- luokka (kuti)	Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskityyppi (toimintatyyppi)	LKM TRE	LKM Orivesi	LKM Juupa- joki	LKM K:ala	LKM Päikäne	LKM Valkeak- oski Urjala Akaa	Tarkastuksia 2019 kpl*	Keskimääräin en tarkastusaika	Hiötpv/ vuosi min	Suunnitelmallisen valvonnan painopisteet (valtakunnallisen suunnitelman lisäksi)
	Elintarvikkeiden myynti										Tuoreiden kalastustuotteiden jäljitettävyyden, siivoukskoneiden ja -laitteiden puhtaus; hyväntekeväisyyteen menevien tuotteiden omavalvonta; näyteenotto-suunnitelman toteutus
K 7.1	Elintarvikkeiden tukkumyynti	25	0	0	2	0	4	18	1	2,57	
K 7.3	Elintarvikkeiden tukkumyynti, myydään pakkaamattomia elintarvikkeita	0	1	0	0	0	0	0			
K 7.5	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, teollisesti pakattuja ei- helposti pilaantuvia elintarvikkeita	483	20	4	32	17	76	260	3	111,43	
K 7.6	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, teollisesti pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita	1	0	0	0	0	0	0			

K12.1- 12.18	Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita valmistavat laitokset, markkinoijat ja maahantuojat	23	0	0	1	2	8	32	4	18,29	
										18,29	
	Ensisaapumistoiminta										
		19	0	0	2	1	2	4	2	1,14	
	Yhteensä ilman alkutuotantoa	2057	89	21	211	78	330	1471		210,14	
	Alkutuotanto **							Tarkastuksia keskimäärin /v			
	Maidontuotanto	7	17	5	17	28	29	20	2	5,71	
	Lihankasvatus, kalastus ja vesiviljely	47	67	30	107	73	181	50 - 100	2	4,29 - 28,57	
	Hunajantuotanto	17	7	7	12	9	28	8 - 16	2	2,29 - 4,57	
	Munantuotanto	24	9	10	17	21	39	24	2	6,86	
	Muu alkutuotanto, mm. peltoviljely, puutarhaviljely	76	167	61	184	177	368	344	2	98,29	
	Alkutuotanto yhteensä	171	267	113	337	308	645	446 - 504		127,44 - 144	
	YHTEENSÄ	2228	356	134	548	386	975	1917 - 1975		337,58 - 354,14	
	Kaikkien kohteiden määrä yhteensä: 4627 kpl ***										

* Tarkastusmäärätavoitteet ovat todellisen tarkastussuunnitelman mukaiset, kuitenkin alkutuotannon tarkastusmäärä on laskennallinen arvio keskimääräisestä valvontatarpeesta.

** Alkutuotannon tarkastuskohteiden tarkastustiheydet: maidontuotanto 0,2; lihanuotanto tarvittaessa; vesiviljely, munantuotanto 0,2; kasvintuotanto 0,2 - 1. Alkutuotannon kohdemäärät saatu osittain Kiikari -järjestelmästä. Resursseja ei ole kohdennettu alkutuotannon täysimittaiseen valvontaan.

*** Osa elintarvikevalvonnan kohteista ei ole säännöllisen valvonnan piirissä.

Suunnitelmallisen valvonnan työaikaan ei ole tässä taulukossa laskettu mukaan matka-aikoja.

Matkat vievät arviolta noin 0,5 tuntia tarkastusta kohden eli yhteensä; 2000 tarkastusta noin 150 htp

Liite X.X.X Valtakunnalliset elintarviketurvallisuuden projektit ja painopisteet 2019 – 2020

Elintarviketurvallisuuden prosessi tai tehtäväalue	Toimenpiteet /painopisteet		Viranomaiset, joita toimenpide koskee, merkitty rastilla (X)							
	2019	2020	AVI	ELY-keskus	Kunta	Kunnan-eläinlääkäri	Tulli	Valvira	Puolustusvoimat	Ruokavirasto
Yhteiset	KUTI/VATI-tietojen hyödyntäminen valvonnan ohjauksessa ja toteuttamisessa		x		x	x	x			x
	VATIn käyttöönotto		x		x		x		x	x
	Elintarvikevalvonnan yhdenmukaisuuden ja riskiperusteisuuden edistäminen		x		x				x	x
	Valvonnan kohde- ja vaatimuskattavuuden varmistaminen – painoalueena elintarvikeparanteiden valvonta				x					x
Elintarvikkeiden alkutuotanto	Alkutuotannon elintarvikevalvonnan vakiinnuttaminen		x		x					x
Lihantarkastus	Lihantarkastuksen ja teurastamovalvonnan yhdenmukaistaminen				x					x
Elintarvikepetokset	Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen		x		x		x			x
Sisämarkkinakauppa / matkustajaliikenne	Viranomaisten yhteistyön kehittäminen eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivalvonnassa				x		x			x
Vienti	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vientivalvonnan kehittäminen				x	x				x
Tuonti	Riskinarvioinnin kehittäminen				x		x			x

Valvontaverkostot	Valvontaverkoston toiminnan vakiinnuttaminen		x		x	x	x	x		x
Rehuvalvonta	Sähköisen asiain kehittäminen									x
Luonnonmukainen tuotanto	Tuotteiden jäljitys luomuketjussa: jäljittäminen rutiiniksi		x	x	x	x	x	x		x
Luonnonmukainen tuotanto	Sähköisten työkalujen kehittäminen 2019 - 2022	Sähköinen asiakaspalvelu 2020 - 2022		x				x		x
Nimisuojan valvontahanke	Projektin tulosten raportointi ja hyödyntäminen		x		x			x		x
Valmissalaattien patogeeni- ja myrkytöksen tutkimus	Projektin toteutus/raportointi		x		x					x
Gluteenittomien elintarvikkeiden valvontahanke	Projektin tulosten raportointi ja hyödyntäminen		x		x					x

Taulukko jatkuu

Liite 3 (jatkoa ed. sivutla)

Elintarviketurvallisuuden prosessi tai tehtäväalue	Toimenpiteet /painopisteet		Viranomaiset, joita toimenpide koskee, merkitty rastilla (X)							
	2019	2020	AVI	ELY-keskus	Kunta	Kunnan-eläinlääkäri	Tulli	Valvira	Puolustusvoimat	Ruokavirastot
Valtakunnallinen ravintoarvomerkintöjen ja suolan valvontahanke	Projektin suunnittelu ja toteutus	Projektin tulosten raportointi ja hyödyntäminen			x					x
Komission etämynnin valvontahake	Projektin toteutus (Ruokavirasto vastaa projektista, kunnat valvonnasta)				x					x
Kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma	Monitorointiohjelman toteutus (ml. näytteenotto; 100 - 150 näytettä/vuosi)				x					x
Muuntogeenisten elintarvikkeiden monitorointi	Monitorointiohjelman toteutus (ml. näytteenotto; noin 10 näytettä/vuosi)				x					x
Oliiviöljyn vaatimustenmukaisuuden monitorointi	Monitorointiohjelman toteutus (ml. näytteenotto; noin 4 näytettä/vuosi)				x					x

Taulukko 5.5

Terveydensuojelun mukainen suunnitelmallinen valvonta										Laskennallinen tarkastusmäärä										Tarkastusmäärä yhteensä	Tarkastukseen käytetty aika tuntia keskimäärin (vaihteluväli)	Työaika (tuntia)
Tarkastussuunnitelma 2019										Kohdemäärä												
Kohdeluokitus	Tarkastustiheys	Tampere	Orivesi	Juupajoki	Kangasala	Pälkäne	Akaa	Urpala	Valkeakoski	Kohdemäärä yhteensä	Tampere	Orivesi	Juupajoki	Kangasala	Pälkäne	Akaa	Urpala	Valkeakoski	Tarkastusmäärä yhteensä	Tarkastukseen käytetty aika tuntia keskimäärin (vaihteluväli)	Työaika (tuntia)	
Toimintaluokka ja toimintatyyppi																						
Talousveden toimittaminen																						
EU-raportoitava vedenjakelualue, vedentoimitus vähintään 1000 m ³ /d tai vähintään 5000 henkilöille	1	1	1	0	1	0	0	0	1	4	1,0	1,0	0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	1,0	4,0	8 - 15	46	
Muu vedenjakelualue, vedentoimitus 10 - 999 m ³ /d tai 50 - 4999 henkilöille	1	4	1	1	4	2	3	2	3	20	4,0	1,0	1,0	4,0	2,0	3,0	2,0	3,0	20,0	4 - 8	120	
Pieni vedenjakelualue, vedentoimitus < 10 m ³ /d tai alle 50 henkilöille	0,5	1	0	0	1	0	0	1	4	7	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,5	2,0	3,5	4,0	14	
Pieni vedenjakelualue, vedentoimitus < 10 m ³ /d tai alle 50 henkilöille - vain jakelua	0,3	0	0	0	8	0	0	0	4	12	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	1,2	3,6	4,0	14	
Talousveden käyttö tai pakkaaminen																						
Talousveden pakkaaminen	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4 - 8	0	
Kokoontuminen, julkiset hovi- ja kokoontumishuoneistot																						
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leikkikukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	0,3	32	3	2	10	4	9	2	9	71	9,6	0,9	0,6	3,0	1,2	2,7	0,6	2,7	21,3	3,0	64	
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset																						
Esiopetus	0,3	49	7	0	22	3	7	2	7	97	14,7	2,1	0,0	6,6	0,9	2,1	0,6	2,1	29,1	3 - 5	116	
Peruskoulu	0,3	58	6	2	18	7	16	2	13	122	17,4	1,8	0,6	5,4	2,1	4,8	0,6	3,9	36,6	4 - 5	165	
Lukio	0,3	11	2	0	1	1	1	1	1	18	3,3	0,6	0,0	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	5,4	4 - 5	24	
Ammattioppilaitos	0,3	20	1	0	2	2	0	0	2	27	6,0	0,3	0,0	0,6	0,6	0,0	0,0	0,6	8,1	10,0	81	
Muut koulut ja oppilaitokset	0,3	11	2	0	0	1	0	0	0	14	3,3	0,6	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	4,2	3 - 5	16	
Korkeakoulu	0,3	10	0	1	0	0	0	0	0	11	3,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3	10,0	33	
Muu aikuiskoulutus	0,3	4	0	0	0	0	0	1	2	7	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6	2,1	3 - 5	8	
Majoitustoiminta, majoitusvuoneistot																						
Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä	0,2	3	1	0	0	0	1	0	2	7	0,6	0,2	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,4	1,4	3,0	4	
Hotelli	0,2	27	0	0	0	0	1	0	1	29	5,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	5,8	3,0	17	
Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihotola	0,2	3	0	0	0	0	1	2	2	8	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,4	0,4	1,6	3,0	5	
Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	0,2	2	2	0	0	0	1	1	2	8	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,4	1,6	3,0	5	
Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen	0,2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	3,0	1	
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	0,2	3	0	0	0	0	1	0	3	7	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,6	1,4	3,0	4	
Muu majoitustoiminta	0,2	9	2	2	0	1	0	1	0	15	1,8	0,4	0,4	0,0	0,2	0,0	0,2	0,0	3,0	3,0	9	
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat vuoneistot ja laitokset																						
Kosmetologiset vuoneistot ja laitokset	0,2	213	6	1	17	3	17	3	20	280	42,6	1,2	0,2	3,4	0,6	3,4	0,6	4,0	56,0	2,5	140	
Tatuointi ja lävistys	0,3	21	1	0	1	0	2	0	1	26	6,3	0,3	0,0	0,3	0,0	0,6	0,0	0,3	7,8	2,5	20	
Muu ihon käsittely tai hoito	0,2	6	1	1	0	2	0	0	3	13	1,2	0,2	0,2	0,0	0,4	0,0	0,0	0,6	2,6	2,0	5	
Solarium	0,2	15	0	0	1	0	1	1	2	20	3,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	0,2	0,4	4,0	2,0	8	
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vastaavat																						
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	0,25	160	10	2	33	11	13	1	13	243	40,0	2,5	0,5	8,3	2,8	3,3	0,3	3,3	60,8	4,0	243	
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	0,25	6	0	0	5	1	2	0	3	17	1,5	0,0	0,0	1,3	0,3	0,5	0,0	0,8	4,3	4,0	17	
Sosiaalihuollon palvelut, Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat																						
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	0,3	3	0	1	1	1	2	0	2	10	0,9	0,0	0,3	0,3	0,3	0,6	0,0	0,6	3,0	4,0	12	
Ammatilliset perhekodit	0,3	1	0	0	2	0	0	0	0	3	0,3	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	4,0	4	
Muut lastensuojeluyksiköt	0,3	6	0	0	0	0	0	0	0	6	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	4,0	7	

Sosiaalihuollon palvelut, vanhainkodit ja vastaavat																					
Vanhainkoti (laitoshuolto)	0,3	4	2	0	1	0	1	0	0	8	1,2	0,6	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	2,4	4,0	10
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	0,3	44	3	2	10	3	7	2	4	75	13,2	0,9	0,6	3,0	0,9	2,1	0,6	1,2	22,5	4,0	90
Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaalialan yksiköt																					
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	0,3	20	2	0	3	0	0	0	0	25	6,0	0,6	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	7,5	4,0	30
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen)	0,3	5	0	0	2	0	1	0	1	9	1,5	0,0	0,0	0,6	0,0	0,3	0,0	0,3	2,7	4,0	11
Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt	0,3	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	4,0	4
Kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintakeskus	0,3	13	0	0	3	0	2	0	1	19	3,9	0,0	0,0	0,9	0,0	0,6	0,0	0,3	5,7	4,0	23
Aikuisten päivähoito	0,3	1	0	0	1	0	0	0	0	2	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	4,0	2
Muut yksiköt	0,3	13	0	0	1	0	1	0	0	15	3,9	0,0	0,0	0,3	0,0	0,3	0,0	0,0	4,5	4,0	18
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat																					
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	0,5	14	0	0	2	2	1	0	1	20	7,0	0,0	0,0	1,0	1,0	0,5	0,0	0,5	10,0	3,0	30
Pienet yleiset uimarannat	0,5	18	6	3	11	1	3	5	6	53	9,0	3,0	1,5	5,5	0,5	1,5	2,5	3,0	26,5	2,0	53
Liikunta ja virkistystoiminta, uimahallit, kylpylät ja muut yleiset allastilat																					
Yleiset altaat	0,5 - 2	24	2	0	3	2	0	0	3	34	18,0	1,0	0,0	1,5	1,0	0,0	0,0	1,5	23,0	4,5	104
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset saunat																					
Saunat	0,5	10	1	0	1	0	2	0	3	17	5,0	0,5	0,0	0,5	0,0	1,0	0,0	1,5	8,5	2,0	17
Liikunta ja virkistystoiminta, kuntosalit ja liikuntatilat																					
Yleinen liikuntatila	0,25	100	7	1	11	2	10	2	11	144	25,0	1,8	0,3	2,8	0,5	2,5	0,5	2,8	36,0	3,0	108 1702
Toiminnot yhteensä		949	69	19	176	49	106	29	130	1527	266,1	21,9	6,5	55,7	15,8	31,6	10,4	40,4	448,1		243 htp

Taulukko 6.5 Tupakkalain ja lääkelain mukainen valvonta v. 2016 - 2019, päivitys vuodelle 2019

Kohdeluokitus	Kohdemäärä	Tarkastustiheys	Tarkastusmäärä 2019	Tarkastukseen käytettävä aika tuntia	Aika yhteensä tuntia 2019	Aika yhteensä htpv
Toimintaluokka ja toimintatyyppi						
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus, sekä nikotiininesteiden myynti						
Vähittäismyynti, tupakka ¹⁾	414	0,5	230	2	460	65,7
Tukkumyynti, tupakka tai nikotiininesteet	4	0,5	3	2	6	0,9
Nikotiininesteet ²⁾	30	0,5		1		
Nikotiinivalmisteiden myynti						
Vähittäismyynti, nikotiini ³⁾	208	0,2	10	0,5	5	0,7
Tupakointikiellot ja -rajoitukset						
Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	37	0,3	23	2	46	6,6
Toiminnot yhteensä	693		266		517	73,9

Valvontasuunnitelmataulukoiden merkintöjen selityksiä:

1 htpv = 7 h

Tarkastustiheys

0,5 joka toinen vuosi

0,3 kerran kolmessa vuodessa

0,2 kerran viidessä vuodessa

1) Yksittäisiä tupakkatuotteiden vähittäismyyntipisteitä on alueella 747 kpl. Yhdessä myyntipaikassa on yleensä useita myyntipisteitä.

2) Nikotiininesteiden vähittäismyyntiä valvotaan tupakkatuotteiden valvonnan yhteydessä samoilla tarkastuskäynneillä.

3) Nikotiinivalmisteita myydään tupakkatuotteiden vähittäismyyntipisteiden yhteydessä. Niiden yksittäisten myyntipisteiden määrää ei tilastoida.

Taulukko 7.2. EHO resurssitarpeen kartoitus

EHO Tampereen ympäristöterveys 2015 – 2019 Resurssitarpeen kartoitus	
1. Eläintilojen määrät alueella:	
<i>a. Tuotantoeläintilat (lkm)</i>	
▪ Nautatilat	371
▪ Sikatilat	80
▪ Lammas- ja vuohitilat	405
▪ Hevostilat	350
▪ Siipikarjatilat	38
▪ Vesiviljelylaitokset	5
▪ Turkistarhat	1
▪ Tarhatun riistan tilat	8
▪ Mehiläistarhat	80
▪ Muut tuotantoeläinyksiköt	4
<i>b. Lemmikit (lkm)</i>	
▪ Arvio lemmikkien määrästä	38 500
2. Eläinlääkäripalvelut	
<i>a. Terveystuotosopimukset</i>	
Nauta	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	124
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	121
▪ Terveystuototilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	45 %
Sika	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	14
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	14
▪ Terveystuototilojen osuus (% kaikista sikatiloista)	100 %
Siipikarja	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	15
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	15
▪ Terveystuototilojen osuus (% kaikista siipikarjatiloista)	39 %
Muut terveystuotosopimukset	
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus (lkm)	-
▪ Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa (lkm)	-
Terveystuototyön resurssitarve, htv	0,4
<i>b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta</i>	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	3000
▪ Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	2700
▪ Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm)	330
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	11400
▪ Sairaskäynnit virka-aikana (lkm)	9400
▪ Sairaskäynnit päivystysaikana (lkm) (Evidensia)	2000
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve, htv	8,4
3. Eläinten terveyden valvonta	
<i>a. Terveystuoto</i>	
Pakolliseen terveystuotoon kuuluvat tilat (lkm)	20
▪ Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	15

Taulukko 7.2. EHO resurssitarpeen kartoitus

▪ Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	-
▪ Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
▪ Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	2
Vesiviljelyeläinten terveystarkastuskohteet	5
Vapaaehtoiseen terveystarkastukseen kuuluvat tilat	yht. n. 25 (mm. lakimuutoksia)
▪ Maedi-visna / CAE	4
▪ Scrapie	4
Nautojen Mycoplasma vast.ohjelma	17
<i>b. Muu eläinten terveyden valvonta</i>	
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve, htv	0,3
4. Sivutuotevalvonta	
▪ Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	5
▪ Ilmoitetut haaskat	5
▪ Sivutuotealan laitokset	28
▪ Hautaamisilmoitukset	8
Sivutuotevalvonnan resurssitarve, htv	0,1
5. Eläinten hyvinvoinnin valvonta	
<i>a. Ilmoituksenvaraiset kohteet (lkm)</i>	
▪ Kennelit	29
▪ Hevostallit	105
▪ Riistanhoidolliset tarhat	7
▪ Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	2
▪ Eläinkaupat	12
▪ Eläinhoitolat	13
▪ Vakinaiset porotarhat talvikaudella	
<i>b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset (lkm)</i>	
▪ Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	338
<i>c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta</i>	50
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve, htv	2,5
6. Eläinlääkintähuollon henkilöresurssit	
<i>a. Eläinlääkärit (htv):</i>	
▪ Eläinlääkäripalvelut	8,4
▪ Eläinten terveyden valvonta	0,5
▪ Sivutuotevalvonta	0,1
▪ Eläinten hyvinvoinnin valvonta	2,2
▪ Muut tehtävät (yksikön esimies)	0,6
Eläinlääkärit yhteensä	12 (11,8 htv)
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä	9
<i>b. Muut kuin eläinlääkärit</i>	
▪ Eläintenhoitaja/avustaja	2 eläinlääkäreiden itse palkkaamaa
▪ Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0
▪ Muut tehtävät, toimisto	0,5
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	2,5
<i>c. Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (laajuus)</i>	
▪ Ostopalveluiden laajuus ja laatu	Pieneläinpäivystys ostopalveluna